

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV. — No. 27, 28, 29, 30.

31 Iulie 1899

INDOLENȚA SEMNIFICATIVĂ

Toți cîți am învățat carte românească ne aducem cu întristare a-minte, că pe cînd începuse să scrie *Enăchiță Văcărescu*, societatea noastră avea un timbru de străinism de par'că nu o mai recunoșteai a țării. Toate elementele îndoelnice ale Fanarului, toată pleava levantină se adunase în patria noastră schimbîndu-i limba, stricîndu-i gîndirea și simțirea și profanîndu-i străbunele obiceiuri. Românii, neavînd în cotro, se supuseră curentului străin, învățau grecește, se îmbrăcau grecește, conversau și chefuiau în limba degenerată a degenerațiilor descendentei ai Eladei. România părea un fel de colonie a lacomilor și imoralilor Grecotei și limba națională a țării ajunsese la rol de Cenușotecă.

În acea epocă de decadență se ivi *Enăchiță Văcărescu* și înfruntînd prejudecățile timpului său, începu să scrie versuri românești dovedind astfel că limba noastră, pe care lepădăturile Levantului o considerau «graiu mojicesc» avea toate aptitudinile de a deveni o limbă literară, depositară a gîndirilor celor mai înalte și a sentimentelor celor mai gingașe.

Deatunci încoaci, limba românească începu de fapt să se desvolte și rîndurile scriitorilor români să se înmulțească.

Enăchiță Văcărescu însemnează astfel o epocă în desvoltarea culturii românești.

D. V. A. Urechie luase anii trecuți inițiativa de a se ridica acestui poet un bust în parcul Ateneului Român.

D. Urechie izbuti și bustul fu desvelit mai deunăzi.

Toate ziarele au informat la timp publicul despre serbările ce aveau să se țină cu această ocazie și erai în drept să aștepți, că toată societatea bucureșteană are să fie față la această preamărire a scriitorului care a spart un drum desvoltării limbei și literaturii noastre.

Desvelirea și serbarea trebuia să se facă cu pompă și însuflețire, presa trebuia să publice articole speciale de aprețiere, trebuia să pună în lumină figura marelui boer scriitor și să dea astfel o nouă hrană simțămîntului național.

Dar zadarnică așteptare! Cu ocazia desvelirii grădina Ateneului Român era pustie ca totdeauna. Abia dacă erau treizeci-patruzeci de persoane care au ținut să asiste la această solemnitate! Nu numai că lipsea publicul cel mare, nu numai că lipseau

representanții autorităților care aveau *datoria* să ia bustul în primire, dar dintre numeroșii profesori din capitală nu erau mai nici unul, afară de neobosiții Domni Urechie, Tocilescu și încă vr'o doi alții.

Pînă și profesorii *de limba română* lipseau! Ei, care sunt chemați a le vorbi tinerelor generații despre istoria de suferințe a limbei naționale, ei care nici nu au alt rost în Stat decît de a infiltra în tineri dragostea pentru această limbă — nici ei nu au crezut de cuviință a face act de prezență la o asemenea ocazie.

Tristă constatare! Trecem zilnic de nenumărate ori pe Calea Victoriei ne oprim la toate vitrinele, ne abatem pe la toate berăriile și cafenelele și cluburile, ne plimbăm în goana cailor la șosea ca să ne arătăm și ca să vedem lume, dar nu găsim zece minute ca să ne îndeplinim o datorie de pietate față de un scriitor care a deschis ochii și a încălzit inimile părinților noștri perduți în mrejele grecismului, față de un scriitor care cu limbă de moarte moștenire ne-a lăsat a limbei românești și a patriei iubire!

Negreșit, dacă era să fie o întrunire demagogică la Dacia și ceva slujbe în perspectivă sau dacă debuta vr'o franțuzoaică scandalosă la Hugo sau la Liric, erau să aibă o lume imensă. Ba la *Yvette* și la alte asemenea mărimi de contrabandă erau să fie, cum au mai fost, o mulțime de dame în toalete excepțional de luxoase și domni în frac și cravate albe.

Dar la desvelirea bustului lui Enăchiță Văcărescu! *Mais, mon ami, qui est-ce que ce Vacaresco?!*

Cu asemenea prilejuri iese plastic

în relief adevărata cultură sufletească a oamenilor. Indolența ce se manifestă în astfel de ocazii este un semn vădit, că deși mulți par obosiți de tot ce este național, cei mai mulți dintre noi nu au încă o conștiință națională dezvoltată.

Mulți Văcărești de aceștia ne mai trebuesc nouă pînă ce se va deștepta în noi simțirea și mîndria pentru înălțarea culturii noastre românești!

Ligist.

SERBAREA DESVELIRII BUSTULUI

LUI

ENACHIȚA VĂCARESCU

DISCURSURILE ROSTITE

Alocuțiunea d-lui V. A. Urechia la desvelirea bustului lui Enăchiță Văcărescu

Semnul cel mai neîndoios al deșteptării conștiinței naționale este alipirea unei națiuni de limba sa; este cultul ce ea consacră acestei vechicule a cugetărei.

Cînd se știe că limba este cimentul cel mai tare ce leagă om de om spre a constitui o națiune și cînd, avînd asemenea convingere, un popor nu se dă îndărăt dela nici un sacrificiu pentru a și-o apăra în contra a ori-cine cearcă a i o răpi, ori măcar a o pune pe un plan îndepărtat și desonorător, asemenea popor probează că are vitalitate și că al lui este viitorul.

Prin limbă, prin dragostea ei s'a ținut, și-a conservat existența sa, națiunea română în decursul a mai bine de 18 secole.

Aceasta a fost o convingere pentru neamicii națiunii române. Aceasta este și azi pentru ei o convingere și asemenea convingere îi face a lucra turbați, zi și noapte

pe toate căile, să răpească națiunii române limba sa, acest puternic factor de închegare a individualității noastre latine.

Așa fiind, ce datorie mai mare pentru națiunea română decît a onora pe acei fii ai săi, cari i-au onorat limba, au iubit-o, au apărat-o, au cultivat-o?

Dintre toți acei cari, conștienți de valoarea ei, au onorat, cultivat și iubit limba română în secolul XVIII-lea, a fost marele Ban *Enăchiță Văcărescu*. Intr'o epocă în care, sub influența limbei grecești, a limbei stăpînitorilor țării, întreaga clasă a boerime, singura care avea o situațiune în statul român, încetase de a mai grăi limba română, cum încetase aproape întreagă de a cugeta românește, unul din acea boerime, și încă de cea mai veche familie și din cea mai înaltă treaptă a onorurilor Enăchiță Văcărescu, se declară amic al limbei române, al limbei țărănimei, și o iubește și o cultivă, în prosă și în versuri, și o îmbogățește cu produceri ale minții sale și o arată lumii, de sine stătătoare, puternică, neînvingătoare, frumoasă, sonoră, dulce, latină! . . .

În cutare direcțiune a evoluțiunii neamului său, istoricul poate să aibă a imputa ceva marelui Ban Enăchiță Văcărescu, dar el nu are decît laude, admirare pentru marele boer, care, la curtea greacă, și în mijlocul boerime cu limba greacă, și-a manifestat lipirea lui de limba țaranului, care a iubit-o, a cultivat-o și a zis:

Urmașilor mei Văcărești
Las vouă moștenire
Iubirea limbei românești...

Se poate ca Enăchiță Văcărescu să nu fi înțeles marea valoare a lui Mavrogheni N. Vodă și, sub impulsivitatea clasei căreia el, Văcărescu aparținea, să fi făcut din acest extraordinar Domnitor, în istoria sa a imperiului otoman, un nevropat, un nebun, un maniac; se poate ca el, Văcărescu, să fi scris alături cu toată boerimea pe-

tițiunea adresată lui Coburg, șeful oștirii austriace de invasiune a Principatelor și să fi cerut și el reînființarea iobăgiei, a robiei țaranului; dar ce păcate n'a rescumpărat marele Ban prin iubirea și cultul său pentru limba română?

Libertăți? Dreptate? Frăție? Bune sunt, dar nu ele constituiesc individualitatea națională. Putem găsi în orice țară libertăți, dreptate, frăție, dar nu vom afla o națiune română, decît acolo unde se va vorbi, iubi, cultiva *limba română*.

Aceasta a înțeles frumoasa noastră asociațiune *Liga pentru unitatea culturală, pe temeiul unității de limbă, a națiunii române*. Aceasta face tăria Ligei noastre.

Și ea a zis: atunci cînd un număr — fie vai! cît de restrîns — de Români și-au propus să onoreze cu un monument memoria lui Enăchiță Văcărescu, a acelu mare boer, mare nu numai prin treapta la care era urcat, dar mai ales prin simțurile-i românești, e datoră mea, Ligă, luptînd pentru limba românească, să nu lipsesc dela serbarea inaugurării acelu monument.

Și iată cum s'a născut serbarea de astăzi.

Ea se datorește în primul rînd acelor buni Români, cari neimitînd pe mulți din acei cari și-au ris de inițiativa mea, au sprijinit-o, și începînd cu modesta sumă de 50 bani, m'au pus în stare a cere daltei iscusitului și talentatului nostru statuar d. C. Hegel, reproducerea în bronz a chipului marelui Ban și patriot Enăchiță Văcărescu.

Prin jurnalele din București am dat la timp seamă de colecta realizată. Ea nu a fost suficientă pentru acoperirea cheltuielilor acestui monument. Acest deficit — care nu scade meritul subscriitorilor — dar denotă o regretabilă indiferență în sufletul multora din politicianii zilei, îl vom împlini bucuroși d. Hegel și cu mine, din neprisosul pungilor noastre.

De sigur că erau de ajuns pentru înăl-

țarea acestui monument propriile forțe ale familiei nemuritorului Enăchiță Văcărescu. Din partea ei nu ne-a venit nici un ban la colectă, tocmai, gîndesc, pentru că ea a ținut ca acest monument să fie datorit *Cultului public*, pentru «părintele limbei române».

De sigur iarăși, că acest monument este mic față cu măreția celui pe care e menit să-l comemoreze; dar nu numai graniturile megalitice pot onora pe un mare bărbat, cum nu mărimea icoanei dela altare ne dă însăși mărimea dumnezeirii.

Să ne bucurăm, domnilor, de a fi putut înzestra capitala Românilor, cu chipul marelui gramatic al limbei, fie el în cît de modeste proporțiuni. Primindu-l onor. delegat al ministerului cultelor și onor. d-l primar, din miinele mele, în numele bunilor români cari m'au ajutat cu obolul lor și în prezența patrioticei Lige naționale. — faceți ca el să fie în etern conservat, nu numai ca cel ce va oferi națiunii române trăsăturile feței literatului și poetului iubit, dar și ca o dovadă scumpă de neadormirea conștiinței naționale, în mijlocul anevoioaselor noastre lupte de partide și a tristului materialism care ne stăpînește, neadormire manifestată prin subscrierea publică.

Și acum să cadă vâlul ce ascunde de privirile noastre chipul marelui Ban Văcărescu, și împodobindu-l cu flori și aducindu-i cultul cuvenit, să-i jurăm: public, asociațiunii și Ligă, că urmași și noi ai lui, prin sînge și legătura limbajului, vom face să trăiască etern limba iubită de el, limba românească.

Discursul d-lui M. I. Stăncescu

Doamnele mele, Domnii mei,

În numele Ateneului Român, depui respectuos această cunună la temelie bustului teu, Enăchiță Văcărescu.

O depui ca omagiu de recunoștință a-

celuia care în mijlocul unei lumi străină de Patrie, străină de limbă, cel dintîiu ai cutezat să cimentezi o gramatică românească adunîndu-i cuvintele uitate din gura țaranului.

Fie dar! ca glasul tuturor aceloră, care se ridică astă-zi d'aici, dintr'această serbare pentru glorificarea numelui tău, să fie auzit și dincolo de văi, dincolo de dealuri, dincolo de munți; să aple toți: că modestul monument ce ți-am înălțat ție *Enăchiță Văcărescu*, este manifestarea *sentimentului național*, deșteptat, care va crește, ... va crește... se va mări... pînă ce lumea întreagă va înțelege înșfîrșit: că nici o putere nu poate nimici o limbă și că tu Enăchiță Văcărescu, ești *simbolul renașterii* limbei românești uitate și desprețuite, într'o epocă de tristă memorie.

Ca reprezentant al Ateneului, instituțiune înaintea de toate literară și artistică, mă simți dator d'a face cu prilejul acestei serbări și elogiuri meritate sculptorului Const. Hegel, autorul bustului în bronz al lui Enăchiță Văcărescu.

Domnia sa, cu puținele elemente ce i s'au pus la dispozițiune, a știut să însuflețească, să dea o viață neperitoare fostului mare Ban Enăchiță Văcărescu.

Profit, terminînd, de acelaș privilegiu, spre a lăuda asemenea școala noastră de Arte și Meserii, în atelierele căreia s'a turnat acest bust tot sub privegherea d. Hegel.

Lucrarea școalei de arte și meserii, a fost atît de norocită, în cît nimeni, chiar dintre cunoscătorii cei mai rafinați, n'ar putea crede, că această operă nu ese din unul din marele ateliere ale Franței, ale Italiei sau ale Germaniei.

**Cuvîntarea ținută de d. C. Naum,
secretarul Societății de cultură
Macedo-Română, la inaugurarea
bustului lui Enăchiță Văcărescu.**

Onorat Auditor,

Salut, în numele Societății de Cultură Macedo-Română, imaginea sfîntă, ce se ridică, aci, în mijlocul stușișurilor verzi; puzura ne va fi în minte acest prim luptător

pentru ridicarea limbei și a patriei. Aceasta i-a și fost deviza, căreia credincios a luptat cu nădejde.

Dacă acum avem în avuția noastră un tezaur măreț, ce se chiamă *limba românească*, dacă el este al nostru, dacă el ne îmbogățește, ne dă mândrie și însă-și viață, aceasta este numai mulțumită aceluia neobosit, ce fără șovăire a călcat înainte, a luptat și a smuls, una câte una, vorbele noastre dulci, din ghiarele uitărei ori cotropirei străine.

Și o vedeți acum, simțiți cât e de suavă viața, când toate gândurile se pot traduce în luminoasele cuvinte românești: limba națională, zeița fermecătoare, a fost din nou înfrumusețată de soare și de viață: din nou suită pe tronul ei argintat. Domnia ei este dulce și binecuvîntată și din grelele întunecimi sufletele setoase cată spre dînsa.

Voesc să salut pe acest prim gramatic al limbei române, care cu o maestră pană și condus mult de iubirea de neam, însuflețit de românism, întreveđe și scrie, în linii clare, bucăți din legi, din așezăminte, din bazele marelui edificiu. Nu era trebuință ca dînsul să-l termine tot. Lucrătorii din urmă îl vor isprăvi; dar el Enăchiță Văcărescu hotărăște drumul prim, dă planul desăvîrșirei, pune temeliala, și ridică sfîntul templu al limbei naționale...

Semințele noii religii vor încolți în curînd: doar, deocîmdată conjurați de eretici și necredincioși, îl vedem pe dînsul, marele și singur preot oficiînd înaintea divinității celei noi și puternice, și ca un pustnic o adoră, îi cîntă imnuri în onoare îi înșiră la pedestalul-i de peatră azurate ghirlande de flori și de rime...

Nu i-a fost munca în deșert: cauza lui era prea bine-cuvîntată, ca să nu triumfe, era cauza unei întregi națiuni.

Dar e puțin atît: acest om, ce-l glorificăm acum, nu e al unei națiuni, limitată între hotare convenționale, nu. El este al rasei întregi, graiul ei, isvor de poezie și rugă s'a resfirat de atunci, renăscînd dintr'o tristă și ucigătoare amortire.

Și din toate colțurile, din cele 4 unghiuri, Românii trebuie să vină aci, la treptele acestui altar, să îngenuche și să venereze. Numele lui trebuie să răsune peste tot... la

Pind ca la Carpați din apus, la Dunăre ca și la Nistru.

Căci noi suntem risipiți: o soartă grea a tras prăpastii grele între țara mămă și ficele sale, însă sufletul și iubirea sunt aceeași, un singur cer și un singur D-zeu avem, și chiar dacă și acestea ni sunt smulse, graiul românesc va fi singura noastră afirmare, puterea divină ce va însufleți pe cei perduți în depărtatele locuri, în văile adînci, uitate de mult.

Macedonia oropsită, plînsă și părăsită își trimite aci, celui ce a clădit din nou legea națională, recunoștința ei eternă: Văile umbrite de seculare păduri vor răsuna de murmurile sincere ale adorării unui profet, căruia i se înalță un neperitor altar.

Tinerimea Macedo-Română trebuie să îngenuche, să sărute treapta pedestalului și pururea să venereze pe acest răsboinic, ale cărui fapte glorioase nu cu sînge și sabie, ci cu iubire de neam, i'a dat nemurirea.

Să ne servească de ideal, neamul acestor oameni, ce-și sacrifică zilele și viața, spre a fi folositori unei rase întregi, spre a ridica și învia o lume...

Priviți-i figura, abia răsărită aci și deja este atît de adînc întipărită în mintea noastră, nobilele-i trăsături vor fi o confirmare al cultului ce-l desvăluim odată cu acest altar și închinînd recunoștința lui, trebuie să plecăm capul și înaintea aceluia *bun preot al Românismului*, d-lui V. A. Urechiă, prin îngrijirea căruia s'a putut ridica monumentul, și să-l asigurăm că, cel puțin, noi, cei tineri și setoși de libertate, nu-l vom părăsi niciodată, că-l vom urma ori unde ne va mîna insolitara-i luptă, că vom asculta cu jertfire sfaturile sale și pe dînsul, ce e *sufletul și singurul suflet*.

Discursul d. Const. Arnăutu, vicepreședintele societății istorice din București.

Domnilor,

Ne aflăm în fața unui măreț spectacol. Astăzi s'a făcut desvelirea bustului primului gramatic român din România liberă, Enăchiță Văcărescu, și în numele Societății

istorice din București vom spune, ceea ce simțim și ceea ce credem în asemenea ocaziuni. Ce s'gduire sufletească nu simțim cînd ne aflăm înaintea unei statui? Un întreg trecut ni să desfășoare în mintea noastră. O amintire plăcută de glorie și strălucire a neamului nostru licărește în mintea fie-căruia.

Aceste statui ne amintesc nouă și vor aminti încă urmașilor noștri pe acei bărbați cari și-au înțeles adevăratul lor rol fie pentru răspindirea științei și luminarea neamului nostru, fie pentru apărarea lui și silința de al face respectat în afară ba chiar și de temut.

Prin ele posteritatea va putea cunoaște trecutul și-și va forma o idee exactă de el, căci ele vor vorbi urmașilor scutite de orice pasiune omenească.

Ele vor vorbi cu toată sinceritatea doritorului de știință atunci mai ales cînd scrierile rămase, vor fi nimicite, prada timpului, iar cînd acestea vor rămînea, inscripțiile monumentelor le vor servi de ajutor, ba chiar de multe ori de îndreptare.

Prin ridicarea de statui ne arătăm recunoscători către acei bărbați cari s'au jertfit viața, prin muncă atît de crudă și de multe ori neconsiderate pentru înălțarea neamului românesc.

Prin ele nu numai facem ca trecutul să apară glorios înaintea ochilor noștri, dar facem ca noi urmașii să-i luăm de model și precum ei au căutat mărirea neamului în niște timpuri atît de grele pentru Români, cu atît mai mult ni se impune nouă urmașilor lor, în niște timpuri mai bune să-i continuăm și să fim demni de ei.

Zicem că au fost grele acele timpuri, în cari Românul nu era sigur de casă, familie și viață, pe cînd acum mulțumită priceperii și energiei Maiestății Sale Regelui Carol I, desfășurată în războiul independenței și a sîngelui curs din vinele curagioșilor noștri soldați, avem o țară liberă, liniștită înăuntru și respectată în afară. Liniștea internă asigură dezvoltarea țării pe calea culturii și aceasta e ținta Augustului nostru Suveran.

Numai ast-fel vom putea arăta starea înfloritoare a țării înăuntru și o vom face ca să fie respectată în afară fiind conștienți

de trecutul nostru și arătîndu-l atît prin ridicarea de statui Românilor cît și străinilor.

Românul se simte mîndru în fața acestor simbole ale trecutului său și-și redeșteaptă sentimentul de iubire pentru patria sa; devine încrezător în forța sa și, prin aceasta mai curajos și mai de temut pentru dușmanii lui.

Și pe cînd o scriere asupra lui Enăchiță Văcărescu, ar vorbi numai păturii culte, monumentul ridicat vorbește tuturor fără deosebire de cultură. Și oricine va trece pe lingă statua sa și va aminti de părintele gramaticii Române.

Orașele țării și mai ales Bucureștenii fiind împodobiți cu statui în onoarea marilor bărbați români, străinul își va forma o idee bravă de progresul civilizațiunii noastre în atît de scurt timp.

Și după cum în 1877—78 am uimit pe străini cu bărbăția noastră, — și cu cîștigarea neatîrnării, acum să-i facem să aibă respect față de vlăstarul latinătății în Orient. Să arătăm omenirii că deși suntem în Orient, totuși suntem demni de frații noștri din Occident. Dar cum vom ajunge la acest rezultat? De sigur prin arătarea meritelor marilor bărbați ai trecutului prin ținerea vie a acestor merite în mintea fie-căruia român prin ridicarea de statui.

Demnă de lăudat e intențiunea bărbaților cari se gîndesc la trecutul nostru și-l fac să apară în toată strălucirea lui. Căci prin arătarea trecutului, se înalță prezentul și să dă un îndemn viitorului.

Se înalță prezentul fiindcă prin el se arată gradul de cultură la care a ajuns un popor. Cu cît un popor e mai cult cu atît mai mult mărețele monumente amintesc trecutul glorios și grelele împrejurări prin cari s'a trecut.

Ele servesc de pildă nouă și urmașilor noștri și ne dau un îndemn spre fapte mărețe pentru ridicarea neamului românesc.

Să ridicăm monumente, să glorificăm trecutul și prin aceasta vom mări prezentul!

Const. Arnăutu
vice-președinte

Cuvîntarea d-lui Ioan Popescu-Pion, președintele asociațiunii generale a studenților români.

Domnilor,

Savantul și mult iubitul nostru profesor, d. Vasile Urechiă, patriotul sincer, a cărui inimă a fost totdeauna însuflețită de o puternică iubire pentru neam și țară, a avut inspirațiunea fericită de a face să se ridice un bust lui Enăchiță Văcărescu.

Vîrsta înaintată nu l'a împedit pe bătrînul profesor de a realiza această idee, căci el totdeauna a muncit cu drag și cu convingere.

Și în adevăr, Domnilor, memoriei lui Enăchiță Văcărescu, țara îi datora o atare cinste deosebită.

De necontestat însă, că după cuvîntările meșteșugite și entusiaste ale iluștrilor profesori, d. Ureche și d. Tocilescu, îmi rămîmie prea puțin pe zis, pentru a arăta importanța solemnității de astăzi.

Părtaș al familiei Văcăreștilor, care în trecutul istoric al Țării noastre a avut un rol prea frumos de amintit astăzi, Enăchiță Văcărescu trăește în a doua jumătate a secolului al optsprezecelea, trăește adecă tocmai în vremea cînd un curent nenorocit al streinismului împetrise inimile și orbise mințile multora dintre fii țării. Aproape oricui era rușine să mai vorbească în această țară altă limbă decît limba grecească! Țăranii mai știau vorbi românește, ce e dreptul; dară boerii chiar uitaseră limba strămoșească.

Și dacă era dureroasă starea țărilor române în acele vremuri, pentru că ele nu erau guvernate prin ele însă-le, și pentru că Sublima Poartă le trimetea ca stăpîni tot ce fanarul avea mai corupt și mai neomenos, și astfel sărmanele țări erau prada lăcomiei și nerușinării Fanarioților, pericolul mare era pe cale culturală, căci aproape se veștejise ori-ce manifestare românească și urma ca aproape să se stingă conștiința națională.

În aceste vremuri grele, apare Enăchiță Văcărescu luptînd pentru rededeptarea națională pe cale culturală. Iubindu-și mult limba strămoșească și pătruns de frumu-

șele ei, Enăchiță, stăruie din resputeri să-i facă pe toți a cunoaște dulceața, bogăția și podoabele limbei românești.

Prin versuri prea bine meșteșugite și cu multă simțire în ele, Enăchiță reușește să arate tuturor cît de frumoasă-i limba noastră și cît de ușor poți să așterni într'insa simțiri delicate și idei mari. Și tot Enăchiță își muncește capul, se străduiește, el cel dîntîiu, și ajunge a forma o seamă de reguli cari cîrmuesc felul de a funcționa al limbei românești, ajunge a face el cel dîntîiu o gramatică românească.

Lucrarea sa e monumentală pentru acele vremuri; și urmările faptei sale sunt începutul unei rededeptări naționale, care — ușurel pătrunzînd inimele românești — avea să aducă mișcările salutare de mai tîrziu și să scape țara de urgia streinilor.

Cel dîntîiu, Enăchiță Văcărescu proclamă lupta în contra străinismului covîrșitor. Pentru aceea amintirea lui ni-i atît de scumpă și o serbătorim cu atîta dragoste și respect astăzi!

Dar, domnii mei, cu prilejul acestei mîndre și frumoase sărbători, este bine să remarcăm un fapt caracteristic și nu prea măgulitor pentru noi Români.

Pe cînd în țările ale Apusului, cum în Italia mai ales, la fie-care respîntie vom găsi admirabile monumente ce reprêsintă, fie un eveniment extraordinar, fie o idee mare sau un om ales, în țara noastră monumentele sunt foarte puține la număr.

Căci, Domnilor, unde este — de pildă — acel falnic monument, care să simbolizeze Unirea Principatelor, fericitul eveniment istoric din 1857, ce a asigurat propășirea țării noastre și ne-a dat marea și frumoasa Românie de astăzi!

Unde este, Domnii mei, falnicul monument care să simbolizeze eroismul fiilor țării, vitejia acelor tineri cari în 1877 au murit pe cîmpul de gloanțe, asigurînd nea-tîrnarea Țării!

Unde sunt monumentele cari să ne reprêsinte pe oamenii mari ai generațiilor trecute, pe acei cari — încălziți de cel mai sfînt patriotism — s'au sacrificat pentru alungarea întunericului și a suferinței, aducînd lumina și libertatea!

În această privință ca și în multe altele

avem reaua deprindere ca Statul să ia inițiativa, ca dela el să pornească asemenea lucrări.

Însă, Domnii mei, dacă Statului îi incumbă datoria de a conserva monumentele istorice, adică acele urme frumoase ale trecutului nostru istoric, acele urme ale vitejiei și înțelepciunii stămoșilor noștri, datoria dela care de altfel Statul lipsește de multeori, gândesc că nu suntem de loc îndreptățiți de a aștepta numai dela Stat inițiativa ridicării monumentelor, date fiind nevoile multe ale țării și resursele slabe ale bugetului.

Români suntem cu toții; și pentru progresul Țării Românești, cu toții să contribuim prin muncă și sacrificii. Fie-care să-și dea obolul său; inițiativa particulară să realizeze acele lucrări mari, pentru cari forțele Statului sunt slabe. Numai o concurență comună, numai sprijinul Românilor tuturor, poate asigura un fericit și neîntrerupt progres scumpei noastre țări și poate face din România o demnă reprezentată a străbunei Roma!

Inițiativa veneratului profesor Urechiiă să rămână un fericit exemplu și să ne silim din răspuțeri a înfrumuseța Țara cu monumente, dat fiind interesul lor; căci monumentele, Domnilor, știm cu toții că au menirea de a cristaliza și a pune oarecum în fața ochilor noștri faptele extraordinare și oamenii mari, cari să rămână pentru noi frumoase pilde de patriotism și dela cari să învățăm a ne iubi țara și a ne sacrifica pentru ea atunci când nevoea va cere!

Termin, Domnilor, aducînd în numele tinerimei universitare prinosul nostru de admirațiune față de memoria lui Enăchiță Văcărescu, și în același timp exprimînd venerațiunea și recunoștința noastră față de profesorul Urechiiă, care — a știut să ne lumineze mintea și să ne formeze inima!

Discursul d-lui M. Vlădescu

D. M. Vlădescu a zis în substanță urtoarele:

Domnilor și Doamnelor,

Liga culturală participă la această serbare nu numai pentru că Enă-

chiță Văcărescu e marele pionier al culturii naționale, ci mai ales pentru că el a deșteptat în noi dragostea pentru limba străbună pentru care și astăzi milioane de Români luptă și suferă amare prigoniri sub cîrmuirii străine.

Am venit cu toții să depunem pe acest soclu tributul nostru de recunoștință pentru cel ce a deschis o nouă cale dezvoltării noastre. În acest moment se cade să ne aducem aminte de acei frați ai noștri cari azi sunt tot atîți copii sufletești ai lui Enăchiță Văcărescu, căci ei toți continuă, sub alte raporturi, pe alte întinderi ale pămîntului românesc, lupta pentru limba noastră națională.

Să ne inspirăm de iubirea de neam a acestui mare Ban și mare Român și pildă să luăm dela dînsul cum trebuie să ne respectăm limba, care, mai mult decît orice, caracterizează personalitatea noastră de națiune.

Aici în Țară, lupta începută de Văcărescu ne-a dus la glorioasă izbîndă; grecismul a dispărut și locul lui l'a luat preocupatiunea pentru limba și literatura țării. Am convingerea ne-strămutată, că și în celelalte țări unde trăesc masse mari de ale neamului românesc, lupta se va sfîrși în triumful Românismului.

O D Ă

închinată memoriei lui Enăchiță Văcărescu, compusă și declamată la 3/15 Iunie, a. e., cu prilejul inaugurării bustului comemorativ, în Ateneul Român, (Grădina Episcopiei) de: Al. Munteanu a lui Vasile (Bănățeanu).

Popoarele încremenite
De-avîntul nostru spre lumină,
Nu înțeleg, că suntem neamul
Celor din patria divină;

Nu știu că 'n lupte toți vitejii
Țintesc o singură idee:
S'ajungem bravi în țara sfintă,
Pe-un drum croit din epopee!

Și din vitejii, cari prin veacuri
Idei mărețe semănară,
Ș'a căror fapte de virtute
Ne-au scos din noaptea seculară;

Privim aici pe-un Văcărescu,
Urmaș al șoimilor de munte,
Și-a patru mindre generații
Cu lauri de poet pe frunte

El dat ne-a fost ca să desgroape
Din vremuri limba românească,
Și dragostea de ea și țară
In suflete să ne sădească.

Dar, cite suferinți amare
In viața lui nu îndurase,
Cînd stăpînirea bietei nații
Pe mină de «ectrom» intrase!

Și cînd bogat în dărnicie
Scăpă de foame tot poporul,
Un alt stăpîn, voia să-i pună
Vieții capăt, cu omorul.

O, de-am avea în loc de bustu-i
Frumoasa, viia lui figură,
Cite minuni n'ar mai fi spuse
De dulcea și-aurita-i gură!

Și cum ne-ar pune el în suflet
Comoara 'nțelepciunii sale,
Și toată lupta uriașă
A vremurilor epocale.

Dar chip cum e, *ne amintește*,
În lungul șir de ani, 'nainte,
Ce duh divin îi luminase
Și inima și 'nalta-i minte;

C'avem frumoasă moștenire
Umbrită 'n sîn de mamă jună;

Un crai viteaz, și o crăeasă
Isoarelor surată bună.

Și dacă-ți dăm iubirea toată,
Prinos pe-altarul scumpei patrii:
E, că veghezi asupra noastră
Din corul vecinicilor aștrii!

Fii, dar, cu noi și ne inspiră
La luptă dreaptă, la unire,
Ca să-ți urmeze mulți în calea
Ce te-a purtat la nemurire!!!

INFRĂȚIREA DELA ARAD

În luna aceasta avură loc mari serbări la Sighișoara întru memoria poetului maghiar Petöfi, care acolo își găsisse moartea în 1848. Ungurii bucinară în toată lumea vestea că la acele serbăriau luat parte și reprezentanții Sașilor, ba că ar fi fost prezenți și «*numeroși Români*», (firește, o minciună).

Acum foile ungurești sunt pline cu știri despre o pretinsă «*înfrățire*» a Românilor și Ungurilor la Arad. Ne avînd, cînd punem revista sub tipar alt raport la îndemînă, publicăm deocamdată pe cel al *Gazetei Transilvaniei*.

Din el se vede despre ce este vorba: la banchetul, ce s'a dat cu ocazia instalării nou alesului Episcop, Goldiș, al Aradului, au luat parte și cîteva persoane marcante din viața publică maghiară. S'au rostit cuvîntări, dintre care cele mai multe și mai importante au un caracter politic. Comitele Ștefan *Tisza*, fiul faimosului «*zdrobitor al naționalităților*» a făcut

și el un speech, în care, pornind din vechiul clișeu că elementul maghiar și cel român au o comunitate de interese, a închinat în sănătatea «*acelor Români cari sunt cetățeni fideli ai patriei*». Toastul acesta a fost, precum raportă ziarele, salutat cu entuziasm și Părintele Mangra în cuvântarea sa și-a exprimat regretul că n'a știut că comitele Tisza are aceste idei, căci multe s'ar fi făcut altfel.

Luăm cu multă rezervă act despre aceste enunțări, pentru că nu sunt autentice și nu le putem da crezământ, căci ar însemna să ne îndoim de simțămintele naționale ale Românilor cari au luat parte la acea masă.

În raport se mai spune, că un Român, ridicând un toast pentru armată «*a închinat în deosebi pentru honvezime*»?

Să credem așa ceva? Care va să zică în fața generalului *Blondein*, care reprezenta la acea masă oștirea austriacă sub ale cărei drapele Româniilor luptară la 1848 în potruva *honvezi*-lor maghiari, Româniilor aplaudau un discurs ostentativ pentru acești honvezi?

Și toate acestea pentru ca să preamărească instalarea Episcopului Gol-diș?

Dacă s'ar adevăra aceste știri, ele ar însemna, că Româniilor dela Arad fac o politică în contradicție cu trecutului lor de acum câțiva ani, când ei erau în primele rînduri ale Românilor imperialiști cari mergeau la Viena, făceau memorande și Replicii și pentru aceste fapte erau trași în judecată și osîndiți la pușcărie, ca cei mai periculoși dușmani ai «patriei maghiare».

Dacă comitele Tisza a vorbit și a

închinat precum vestese foile maghiare, el a aruncat în fața Românilor o insolentă sfidare, pentru că el a condamnat întreaga politică națională a Românilor, pe care el și toți Maghiarii au considerat-o și o consideră dușmană «patriei».

Dar să așteptăm.

Un Transilvănean.

S'AU ÎMPĂCAT?!

Mulți dintre cei ce urmăriseră cu luare aminte și cu interes epocala criză constituțională prin care trecu, și trece încă, legătura de Stat dintre Austria și Ungaria sunt azi de credință, că în sfârșit criza a fost înlăturată, pentru că împăratul a primit propunerile d. Széll și pentru că guvernul austriac și parlamentul maghiar le-a ratificat.

De tapt însă, diferendul dintre cele două State nu numai că nu a fost și nu este aplanat, ci, mai mult, el pare azi mai înăsprit ca ori și când mai înainte. Or cît dorea și dorește împăratul Francisc Iosif ca pactul să devină, cu or-ce preț, o realitate, chiar în detrimentul Austriei — acest pact este încă tot un *pium desiderium*.

Da, nu încapă îndoială, că cele două guverne, al Ungariei și al Austriei, s'au înțeles, și că parlamentul maghiar a votat chiar hotărârile guvernelor, dar mai este un factor care trebuie cînd-va întrebă și acesta este *parlamentul austriac*, pe care cabinetul Thun a crezut că poate să-l lase de o parte dar fără de care dualismul nu poate ființa mai departe. Acest parlament este astăzi suspendat, pentru că obstrucționismul german face peste puțină orce discuție, orce act legiuitor. Cabinetul Thun guvernează pe baza art. 14, despre care am mai vorbit noi, dar acest fel de gu-

vernare este absolutist și după chiar spiritul aceluia articol un guvern nu poate cîrmi cu acest articol decît în mod provizoriu, în momente de mari încurcături de Stat. Pactul economic dintre Austria și Ungaria a fost deci încheiat din partea cabinetului Thun pe temeiul acestui articol și este prin urmare vădit că valoarea lui legală este foarte contestabilă și în orice cas de scurtă durată. Indată ce s'ar întruni parlamentul austriac, acel faimos pact ar fi aruncat *sans phrase* la coș și guvernele celor două State vor putea să înceapă noi tratative cu noi perspective de izbîndă sau de rupere a relațiilor.

Parlamentul austriac nu se va putea întruni însă cu una cu două, căci contele Thun nu prea are dorința de a se supune votului său. Dar mai curînd sau mai tîrziu, parlamentul tot va trebui să fie convocat. Atunci are să se hotărască definitiv soarta dualismului chiar.

Cam ce fel de sentimente și idei animază pe membrii acestui parlament și în genere pe Austriaci față cu noul dar provizoriu aranjament dintre cele două State, se poate deduce din agitația și iritarea ce domnește azi în întreaga Austrie în fața încheierii pactului. Austriacii consideră acest pact ca un mijloc de exploatare financiară și economică întrebuințat de unguri în contra lor. Ei se plîng că au ajuns a fi vasalii Maghiarilor, că Austria a fost îngenunchiată și umilită de aceștia, că ea este victima obrăzniciei și a lăcomiei ungurești și a incapacității cabinetului Thun. În acest an s'a pornit o sumedenie de întruniri publice în toată Austria, pretutindene populațiunea țipă cu turbare în contra Ungurilor; toate corpurile politice, societățile economice, de comerț și industrie, consiliul comunal al Vienei etc., sunt în stare de revoltă față de faimosul triumf al d. Széll.

Aceste semne prevestesc o înspăimîntătoare furtună care se va descărca un

atît asupra guvernului austriac, cît mai virtuos asupra Maghiarilor. Aceștia vor avea să plătească pagubele pricinuite de această elementară deslănțuire de patimi. Toată Austria îi urăște, pentru că vede, cu drept cuvînt, în ei o nație de exploatare care deși nu contribuie decît cu 30 % la cheltuielile comune, beneficiază însă în schimb în raport cu 70 %. Este deci și explicabilă și legitimă înverșunarea anti-maghiară a popoarelor din Austria.

Chestia este, ce se va alege dacă, precum este aproape cert, dualismul are să se prăbușească în timpul apropiat?

Ungurii, firește, amenință cu separațiunea vamală și chiar cu uniunea personală.

Această amenințare este o rodomontadă spaniolescă, pentru că interesele lor economice nu-i iartă a se separa de Austria dacă mai vor să existe — dar amenințarea e și fără rost, căci dacă Ungurii și-ar perde într'adevăr capul și ar încerca marea cu degetul, Dinastia are să-i readucă la rezon, precum i-a mai adus și în trecut.

După toate acestea, credem cu tărie că în imperiul vecin vom vedea în curînd schimbări cari i-ar putea transforma în mod neînchipuit actuala configurație politică.

Lares.

„AUSTRIA IRREDENTĂ“

Nu veți fi înțelegînd acest titlu, firește. Ați auzit de o «*Italia irredentă*», de o «*România irredentă*» dar de o «*Austrie irredentă*» n'ați auzit încă. Nici noi. Cu toate acestea, zilele viitoare are să apară la Viena un ziar politic cu acest titlu. Scopul lui este a face propagandă și, poate mai ales, a prepara opinia publică pentru o re-alipire, la *Austria*, a țărilor care azi sunt dismembrate în monstruosul drept public dualist. E vorba deci ca țările cari

se găsesc sub sceptrul Cassei de Habsburg să formeze iarăși o unitate. Politica aceasta trebuie să aibă deci în vedere *Ungaria, Croația și Transilvania*. Că ea s'ar fi întinzând și asupra țărilor cari aparțineau ordinioară Austriei, cum sunt Lombardia, Venetia, Spania, Belgia etc., nu cred, pentru că o astfel de tendință ar fi o nerozie și nu cred să se găsească oameni serioși cari să rischeze a fi internați în vr'o casă de sănătate. Prin urmare, logic se pare numai dorul de a înlocui actuala constituție dualistă cu alta, mai corespunzătoare intereselor națiunilor și a Dinastiei din imperiul vecin.

Care să fie această constituție? Până acum nu știm ce va propovădui noua gazetă în această privință. Va tinde ea a populariza ideia centralismului vechiu austriac? Ar fi absurd. Această formă de Stat nu a mulțumit pe nimeni cînd ea era în vigoare. De atunci au trecut zeci de ani; popoarele s'au deșteptat și s'au luminat, pretențiunile lor au îmbrăcat forme clare și positive și de aceea ideia centralismului *Bach* sau *Schmerling* ar fi împinată cu o extremă înverșunare. Și cu drept cuvînt, pentru că ea ar însemna o prelungire a apăsării unor națiuni de către altele, ea ar însemna lupte crîncene, ea ar înlocui caosul de azi prin o altă formă caotică.

Logicamente, Austria irredentă nu poate tinde decît la introducerea *federalismului*, care singur ar putea să pună capăt înlănțuitelor mizerii, neconținutelor lupte naționale.

De altcum, această formă de Stat, cu Thun sau fără el, cu Austria irredentă sau fără ea, cu voința d. Széll sau contra ei — se impune cu elementară forță și va trebui să fie introdusă cit de curînd dacă este, ca împărăția Habsburgilor să dăinuiască.

Apariția acestui ziar este tocmai un semn

mai mult, că dualismul este pe dric și că trebuie să fie înlocuit cu o formă durabilă de Stat.

I. I. G.

SERBARILE LIGII

Serbările organizate de Liga Culturală cu ocazia desvelirii bustului lui Enăchiță Văcărescu au dat un rezultat financiar mulțumitor.

Din nenorocire, nu putem zice acelaș lucru sub raportul moral. În grădina Episcopiei lume puțină. O mulțime de oameni care mereu vorbesc de Ligă și de chestia națională au găsit și cu această ocazie alte petreceri, mai atrăgătoare așa că aproape numai Ligisti vechi și încercați puteai zări în cele două seri în grădină.

Nu-i vorbă, ziua întîia era Sîmbătă și multă lume avea ocupațiuni, iar în seara a doua, Duminică, cerul se înoră și o ploaie mărunță și deasă, care ținu cam pînă la orele zece, făcu multora peste puțință ca să mai vină la serbări.

POLONISMUL ÎN RUSIA

Din împărăția Țarilor străbate o bună-veste în Europa, veste, care de se va a-deveri, ar putea să aibă efectul unei mari schimbări politice în toate punctele unde este pendentă vre o chestiune de naționalitate. Iată ce este: ziarele rusești adu-seră de curînd știrea, că Țarul ar fi ordonat ca dela toamnă încolo în toate școalele din Polonia rusească să fie introdusă limba *poloneză* ca limbă de propunere a tuturor obiectelor de învățămînt. Nu putem garanta autenticitatea acestei știri, dar pînă acum ea nu a fost încă desmințită.

Cei ce sunt în curent cu politica ru-

sească față de Poloni, vor ști să apreteze marea importanță a unei asemenea reforme.

Până acum Polonii au fost lipsiți de toate drepturile lor naționale. Pe întreaga întindere a administrațiunii, a justiției și a școlilor din Polonia, în toată viața publică a acestei nefericite țări, domina exclusivă întruințare a limbei rusești. Panslaviștii de la Petersburg, dirijați de celebrul *Pobiedonosew*, așău mereu opinia publică rusească împotriva Polonilor și a celorlalți supuși de alte naționalități din împărăția Țarului și cereau cu insistență o politică de rusificare, care a și fost pusă, de zeci de ani, în practică dar fără nici un rezultat.

Polonii au rămas entuziaști Poloni și catolici fervenți, Românii basarabeni au ramas Români, Germanii se țin și ei și tot astfel și celelalte națiuni mai civilizate ce trăesc acolo.

Dacă Țarul revine asupra măsurilor de muscălire practicate pînă acum, aceasta ar însemna că s'a convins că ele sunt absurde și chiar vătămătoare intereselor marelui său imperiu. Polonii, cu toate vexațiunile la care au fost expuși, nu s'au rusificat, s'au îndirjit însă și o teribilă ură clocotește în inimile lor în potriua celor ce vor să le răpească ființa lor națională.

Oricit de puțin simpatici ne-ar fi Polonii pentru atitudinea perfidă pe care au avut-o în trecut față cu Moldova, oricit de ușuratici s'au dovedit în administrarea regatului lor, pe care nesocotința lor l'a dus la perzare, ei sunt de un secol o națiune stășiata și crunt apăsata în cele trei împărății între care a fost împărțit regatul lor. Ei luptă cu tărie și cu mare statornicie pentru emanciparea lor și de sigur această seculară școală de nenorociri și umiliri va fi înriurit în bine asupra caracterului lor care avea multe trăsături negative. Liberarea lor de sub jugul dominațiunii rasselor străine de ar fi săltată azi cu mulțumire de către toți amicii li-

bertății popoarelor. Dar pînă la liberare drumul este lung și nesigur.

Ar fi de ajuns pentru Poloni, dacă deocamdată s'ar adeveri știrea despre care vorbim, căci astfel ar putea să respire mai liber și să se desvolte în spiritul culturile lor naționale.

Dar această reformă ar avea și alte urmări. Azi, multe națiuni de ginte slavă stau în rezervă față cu Rușii; soarta Polonilor le-a oprit pînă acum, a-și manifesta deosebite simpatii pentru Ruși. O schimbare în politica rusească în Polonia, ar putea duce pe toți Slavii din Europa în brațele Rusiei.

În orice cas asemenea reformă ar avea un enorm efect asupra politicei de naționalități din Austro-Ungaria. Abia atunci au să se convingă Ungurii și cercurile politice dela Viena de absurditatea politicei lor de pînă aci, atunci, cînd în toată lumea slavă va resuna un unanim strigăt de bucurie și de laudă la adresa «Rusiei mîntuitoare» (!) vor vedea diplomații cei subțiri ai Austr-Ungariei că prin politica lor nedreaptă și fără rost n'au făcut decît treburile Țarului.

Verax.

MIȘCAREA CULTURALĂ PESTE MUNTII

În luna Iulie s'a ținut la Seliștea în Transilvania adunarea generală a Societății pentru stringerea unui fond din care să se înființeze un teatru românesc.

Cu ocazia aceasta, d. *I. Vulcan*, președintele societății a rostit o interesantă cuvîntare de deschidere pe care o reproducem aici:

Onorabilă adunare generală!

Gîndul, care trebuie să ne stăpînească tot-deauna, în viața familiară și obștească, în cercuri mai restrînse și în întruniri d'ale

frunțașilor, este dorul d'a ne ridica națiunea.

Cîte doruri are sufletul omenesc, nici unul nu este atît de frumos și atît de sfînt, ca și acesta; căci nu poate fi nimic mai mare, decît a-ți servi mama, a-ți face datoria de fiu credincios al ei: iubindu-o cu evlavie, ocrotindu-o de toate relele și făcîndu-i un trai priincios, de care să vă puteți bucura împreună.

Dragostea mamei pentru copilul ei este cea mai puternică și cea mai trainică din toate simțirile cîte a sădit firea în inima omenească. Incepe de-odată cu născerea noastră și nu ne părăsește, decît la cea din urmă resuflare a ei. Cele-lalte doruri, toate sunt vremelnice și trecătoare. Se ivesc, ne înalță în lumi închipuite, apoi încetul cu încetul aripele slăbesc, sborul lîncezește și în cele din urmă se sting și pier, par'că nici n'ar fi fost.

Dorul mării te încălzește numai pînă ce ai atins culmea, apoi strălucirea ei îți pare orbitoare și sgomotul obositor; dorul bogăției, dacă-l vezi împlinit, nu te mai îndestulește, îți deșteaptă iar alte dorințe și ești vecinic nemulțumit; dorul frumuseții, care ademenește atîtea inimi tinere, cu trecerea anilor se duce și el; dorul dragostei, atît de dogoritor la început, cu timpul scade, se potolește și de multe ori răcește cu totul: numai dorul mamei nu trece, nu încetează nici odată; numai acela ne luminează necontenit, veghind cu atîta bucurie la leagănul nostru, cu cîtă însuflețire ne încunună frunța în luptele vieții, cu cîtă duiosie ne leagă ranele, cu cîtă compătimire ne mîngăie în dureri și cu cîtă sfîntenie ne ține pururea arzînd candela amintirii jelitoare și nemîngăiate.

A nu-ți iubi mama, este cel mai mare păcat; a o părăsi și chiar a te lepăda de ea, tocmai în vremuri de primejdie, este cea mai murdară ticăloșie; a-ți ridica pumnalul asupra ei, este a te doborî mai jos de fiarele sălbatice.

Mama noastră a tuturor e națiunea: o vrednică mamă, care a îndurat mii de suferințe; iubitoare și bună, care și-a pus în cumpănă pentru noi toate podoabele; de neam mare, căci e odrasla gîntei latine, din care și-a condus comori de însușiri — neprețuite, ce alții n'au. A fi vlăstarii ei,

e mîndria noastră. A o iubi și a jerfi pentru ea tot, chiar și viața, e datoria noastră de oameni cinstiți.

Iată cuvîntul pentru care Romînul își iubesc neamul, cuvîntul pentru care e dator să-l iubească și pentru care desprețuește ori-ce momeli și nu-i pasă de cîte piedici i s'ar pune în calea acestei iubiri.

Dragostea de neam a fost din moși-strămoși chiagul vieții noastre naționale. Ea ne-a scăpat din urgiile veacurilor trecute; ea ni-i și acuma steaua conducătoare pe calea vieții; tot ea are să rămîie în veci farmecul, care ne domnește inima și ne robește sufletul.

Poți să fii cît de sărbătorit: departe de neamul tău, de vatra ta, de-odată te trezești, că ți s'a urît de toate; tămăierea nu-ți mai face plăcere, pompa nu te mai farmecă — și afli, că impresorat de comorile tale, ești sărac, căci inima ți-i goală; că în mijlocul veselilor sgomotoase, sufletul tău tace nepăsător, — că întrec cei ce te omoară cu dragostea lor, te simți atît de străin, atît de trist. În momentele acelea te apucă uritul, care te usucă ziua-noaptea și-ți deșteaptă un dor, ce-ți mistue toată ființa: dorul de neamul tău, de vatra ta, care te-a născut, și unde ai fost atît de fericit. Și dorul te mină să te scapi de tot ce-ai agonisit, să lași pompă și mărire în plata Domnului: să te reîntorci acasă, de unde ai plecat în lume, sărac cum ai venit, dar cu credința să găsești acolo o comoară mult mai prețioasă, mulțumirea, care să înăurească amurgul zilelor tale și să-ți redea fericirea, pe care ai pierdut-o. Căci nu este în lume fericire, decît numai în sînul neamului tău, și nu-i pe pămînt neam atît de vrednic, ca neamul din care te tragi; limbă dulce și armonioasă, ca limba maicei tale; oraș atît de frumos, ca sātuțul în care ai văzut lumina zilei și unde ai copilărit; loc sfînt, ca și căminul părintesc căruia te închini smerit.

Această simțire are o putere supraomenească, o putere care ne copleșește sufletul și ne subjugă mintea, o putere, care dă sbor nădejdei și curagiū voinței noastre, o putere, cărei ne supunem cu fală. Puterea aceasta se numește: conștiința națională.

Conștiința națională ne spune, ce suntem și ce trebuie să fim; ea ne deșteaptă mîn-

dria de neamul din care ne tragem și ne arată, ce avem să facem, ca fii vrednici ai neamului; ea ne învață să ne iubim graiul, obiceiurile, portul și tot ce-i al nostru: să nu le dăm pe câte comori sunt în lume; ea ne dă curagiul, ba chiar ne poruncește, să ne înfățișem tot-deauna și pretutindeni ceea-ce suntem, ceea-ce vrem să rămînem.

Istoria veacurilor ni-e mărturie, că poporul cu conștiință națională n'are să se teamă de nimic. Poți să-l isbești cit de crud, tot n'ai să-l strivești; poți să-i pui cite stavile, tot n'ai să împiedici înaintarea lui; poți să-l nedreptățești cit de volnic, tot n'ai să poți opri avîntul lui; căci conștiința națională e scutul, care-l apără și tăria, care-l scoate biruitor din toate primejdiile.

Volnicia poate să-i răpească tot, să-l facă rob, să-i stingă chiar viața; dar nu-i putere în lume, care să-i cuprindă inima și sufletul, care să-i nădușe simțirea și să-i sugrume conștiința națională.

*

Datoria frunțașilor ori-cărui neam este dar a deștepta, a înrădăcina și a desvolta conștiința națională. O muncă aceasta, la care trebuie să ia parte toți, cîți țin să fie vrednici de cinstea obștească, dînd cea mai bună parte a puterii lor. Și cine este acela care s'ar retrage, cînd mama, cînd națiunea îi cere sprijinul? Nu-i datorie mai sfîntă, decît cea față de sîngele tău; nu-i mulțumire mai dulce, decît aceea, că ți-ai împlinit această datorie; și nu-i mîndrie mai înaltă, decît aceea, că și tu ți-ai dat ajutorul la ridicarea neamului tău.

Această uriașe și dumnezeiască muncă, ce frămîntă neamurile, se face prin răspîndirea culturii. Cultură de jos și pînă sus, iată temelia cea mai tare pentru a se clădi pe ea viitorul unei națiuni. Cultură, iată ce avem să propoveduim noi neîncetat.

Cultura însă numai atunci poate să pătrundă în măduva ființei poporului, numai atunci poate să prindă acolo rădăcini vîjnoase: dacă a potrivit firei lui, felului său de cugetare, trebuințelor sale și traiului său.

Ori-ce încercare de a-i impune altă cultură, e numai o pierdere de timp și de parrale, o siluire păgubitoare, care-ți ametește capul și în cele din urmă te alegi cu nimica;

intocmai precum nu poți semăna ori-ce semînță în ori-ce pămînt, căci acesta nu încolțește sămînța, și în loc de rodul dorit—te trezești cu palamidă, știr și scaeți...

Prin urmare, singura cultură priincioasă pentru un popor, menită să-i intre în fire, singura, pe care o pricepe și care poate să-l ridice, este cultura națională.

Cultura națională! Aceste sunt cuvintele ce popoarele tinere au să le scrie pe steagul cu care pornesc în marea mișcare a renascerii lor culturale. Acesta e și steagul nostru.

Să facem dar acestui steag un loc de cinste în cercul familiei noastre; să-l atîrnăm de amvonul bisericii; să-l așezăm pe catedra școalei; să-l înălțăm în fruntea teatrului; filiiul lui să însuflețească pe poeții și pe toți cei ce țin în mînă condeiul, penelul și dalta; să-l ducem în toate petrecerile noastre, să-l purtăm tot în sufletul nostru, ori unde am merge și ori-ce am face, să-l arborăm pe piscul munților, să-l vadă toți din toate părțile și să se adune sub el, pentru el să trăim și murim, și murind să lăsăm cu limbă de moarte urmașilor noștri să-i rămînă vecinic credincioși.

*

Măreață privește aceasta, văzînd pe toți la lucru pentru cultura națională,

Infățișarea satelor de odată se schimbă. Casa cea mai frumoasă e școala, o droaie de copii intră veseli, întîmpinați de învățători harnici. Flăcăi cetesc gazete și bătrînii ascultă. Bărbații se duc în biblioteca ambulantă să-și ceară cărți de cetit scrise anume pentru popor. Fetele și nevestele lucrează pentru expoziție, sub conducerea unei coconițe eșită din internat. Iar colo este o întrunire culturală, un tînar de la universitate, care-și face vacanțele în sat, ține poporului prelegere din cele ce a învățat la școli.

La orașe frunțașii, ca niște frați de cruce, dau umăr la umăr, și propășirea face minuni. Vorba ce-i conduce este: «Totul pentru cultura națională». În fie-care casă cel puțin cite un ziar românesc. In deosebi damele sprijinesc călduros literatura națională. Iar casinele toate au cite o bibliotecă, în care găsești toate scrierile bune românești.

La ușa bisericilor este o cutie, cu inscripția: «Pentru cultura națională», unde fiecare aruncă bucuros obolul său. În școli altă cutie, spre același scop, în care băieții și fetițele cu fericire își pun bănuții. În familii tot asemenea cutii te întâmpină, și cine ar putea refuza pe cocoana, când te poartă să dăruiești ceva!? Te duci la restauranturi, ori la oteluri românești: pretutindeni găsești pe masă cutia. Burlacii, cari n'au nici casă nici masă, dar se instruiesc tot-deauna la același birt, și-au pus și în mijlocul mesei o astfel de cutie, ca să aibă între dinșii un altar la care să se închine și care să le facă bucurie.

Și nu este nici o petrecere, unde șăgalnice fete cu ochi seducători să nu te supună unui plăcut bir pentru cutie.

Și nu este nici o nuntă, în care «jocul miresei» să nu se danseze pentru cutia culturale naționale.

Și nu este nici un botez, fără această cutie. Se și umple cu vîrf; părinții, nănașii ba și frățiorii, toți cinstesc cu plăcere...

Și ast-fel unii dindu-și talentul, alții obolul său brațul: tinerimea cu rîvnă călcînd în urma înaintașilor obosiți,—norii vremii posomorîte se risipesc și se ivește curcubul unui viitor senin.

La zărea lui îmi pare că văd ridicîndu-se, ca din povești, și Teatrul Românesc...

Și cuprins de o negrăită fericire, ca cel ce și-a văzut visul cu ochii, cad în genunchi tremurînd și înalț spre cer glasul meu slăbit:

— Acum slobozește, Doamne, pe robul tău...

Salutîndu-vă cu stimă și dragoste frățească, deschid adunarea generală!

D'ALE NOASTRE

NOI ȘI BULGARII

Sunt mulți Români care cunosc mai bine străzile Parisului decît ceea ce se petrece în Statele vecine cu patria lor. D. e.,

ciți Români urmăresc cu luare aminte dezvoltarea Bulgariei?

Ciți Români pot urmări ceea ce se face în țara aceasta transdunăreană? Foarte puțini, celor mai mulți li se pare, că Bulgaria este o țărișoară «de Bulgari cu ceafa groasă» adică de oameni săraci cu duhul, care habar nu au ce însemnează civilizațiunea apuseană și mai ales nu știu bine franțuzește, nu cunosc plăcerile rafinate ale Parisului.

Negreșit, Bulgarii ne sunt încă inferiori în multe privințe, mai ales în ceea ce privește extensiunea culturală, dar acesta nu este un cuvînt a-i nebăga în seamă și a-i crede un element fără de importanță pentru viitorul nostru.

Toți oamenii noștri serioși de Stat știu, că Bulgarii progresează încet dar sigur și pe un tărîm sănătos. Ei nu fac salturi mortale în cultură, ei nu se lasă a fi orbiți de strălucirea formelor culturale franceze, ei nu se perd în fraze fără fond, ci muncesc cu stăruință, își aleg părțile bune nu numai ale civilizațiunei franceze ci și a celei germane și engleze și caută a le adapta firei lor naționale.

Popor de vr'o cinci milioane dar cu un oarecare viitor în Macedonia, Bulgarii sunt pentru noi adversari pe care interesele noastre nu ne iartă a-i perde din vedere.

Slavi și ortodoxi ca Rușii, avînd pentru aceștia mari și profunde simpatii, descendenții lui Cubrat și Asparuh, înaintînd serios și cu băgare de seamă pe drumul dezvoltării intelectuale și materiale, pot să devină odată o torță de care va trebui să ținem seamă, mai ales că ei încheie lanțul Slavismului ce este așezat împrejurul nostru, al Românilor.

Așa fiind, am face bine să căutăm a ne ține în curent cu felul progresului pe care-l fac vecinii noștri și a-l compara mereu cu al nostru ca astfel să avem puțința de a ști din timp în ce direcții trebuie să-i

ntrecem noi, în ce direcții să-i lăsăm pe ei a ne lua înainte.

În orice cas, presa noastră care azi nu dă Bulgarilor nici o atenție, ar trebui să înțeleagă că e o chestie de patriotică prevedere a pune publicul în curent cu tot ce fac, bine sau rău, vecinii noștri, căci la multe ne-ar putea servi o cunoaștere mai de aproape și mai temeinică a raporturilor lor culturale.

E o chestie de strategie politică a căuta să cunoști exact pozițiunile nu numai ale inamicului, ci și ale amicului de azi care ușor ar putea deveni dușmanul tău de moarte mine.

Tiberiu.

MAMELOR ROMÂNE.

Cea mai frumoasă datorie a unei mame este aceea de a-și crește copiii în frica lui Dumnezeu; asta e începutul înțelepciunii, cum a spus-o marele Solomon; în iubirea neamului și a țării sale, cum trebuie s'o facă orce mamă română.

Creșterea copiilor, sau educațiunea cum zic unii, are de scop a face pe om ager la minte și judecată, sănătos la trup și curat la suflet, adică om bun.

Școala primară, care în unele locuri pregătește această creștere, în altele o continuă iar mai pretutindeni la noi o dă pe dea'n-tregul, își are regulile sale pe cari orce mamă e datoare a le cunoaște și păzi și or-ce părinte trebuie să le îndeplinească, dacă dorește binele copiilor săi.

Cari sunt aceste reguli?

Sunt multe, le spune legea și regulamentul; sunt afișate la orce școală și se citesc părinților la orce început de nou an școlar.

Mai întîiu nu e de ajuns să înscriem copii la școală și cu asta să zicem că ne-am făcut datoria. Nu. Copilul e fire slabă; ușor poate fi ademenit de unii și alții, ca în loc să meargă la școală, să se ducă la alte ștengării. Părinții deci sunt datori să se încredințeze că copii lor frecventează regulat școala și nu lipsește nici odată. După noul

regulament cel ce are la frecventare nota 10 — adică n'a făcut nici o lipsire nemotivată — e un școlar bun.

Pe urmă părinții trebuie să știe ce învață, cum învață și cum se poartă copiii lor în școală. Pentru aceasta odată pe lună ar trebui să-i viziteze în clasă, să stea de față 1—2 ore la lecții, să întrebe pe profesori cum se poartă, să-i dojenească, dacă aud ceva rău despre dînșii și să-i încurageze cu laude, cînd sunt silitori și cu purtări frumoase.

Sunt părinți cari cred despre copiii lor, că vor fi așa după cum le este soarta sau ursita. Nimic mai rău și mai păgubitor ca această credință nesprijinită pe nici o dovadă.

Omul nu se naște nici bun, nici rău după cum au crezut și în vechime unii oameni învățați din apusul Europei. El e ca o plantă, pe care dacă o pui într'un pămînt priincios, crește repede și dă rod însutit; iar dacă o semeni într'un loc sărac și o lași pradă buruienelor de tot felul, moare înaintea de a fi putut crește de o palmă.

Păi, cum să se facă copilul bun, dacă noi părinții suntem răi? Cînd îi dăm sfaturi ne gîndim oare că noi înșine nu le urmăm?

Dacă pentru a-l învăța o meserie oarecare nu e de ajuns a-i spune numai cum să fie unelta, cum să apuce lemnul, ștufa or materia ce voim să fasonăm, ci trebuie ca maestrul însăși să facă toate acestea în fața elevului său și încă un timp de mai mulți ani; cu cît mai necesar e, ca în practicarea virtuților de cari pomenim copilului să fim noi înșine icoana vie, pe care el s'o imiteze nu din comandă, ci prin voința lui proprie, îndreptată așa de însuși pilduitorii pe care-i are în față?

Dar ia închipuiți-vă d-voastră cam ce fel de creștere vor căpăta acei copii, în a căror casă părintească se practică tocmai viciile cele mai rele? O mamă nu încetează de a spune copilei sale că nu e frumos a vorbi de rău pe aproapele; dar ia urmăriți puțin pe această bună mamă în relațiile ei cu vecinele; i-a observați și ascultați-o în micile ei conversații cu prietenile sa și vedeți nu cum-va ea însăși e în fruntea clevetitoarelor?

Observați și pe o alta ce voește a face din copila sa un model de curățenie și de

gospodară; nu cumva ea însăși îi servă de pildă rea, prin o viață destrăbălată și nepăsătoare către tot ce privește primele datorii ale unei femei, ale unei mame?

— De ce nu trimiți copilul sau capila la școală surată Mario?

— Nu i-a adus leica Țica (1) pantaloni ori roche dela Brașov, răspunde invariabil o mamă ce voește a da lecții de economie casnică fiicei sale.

Apoi se înțelege că principiile de economie, cu chipul acesta, se duc pe piața Brașovului, iar noi rămânem cu punga goală și copiii noștri cu inima seacă.

— De ce nu dai fetiței d-tale pînză și celelalte mărunțișuri spre a o învăța la școală cum să-și facă o cămașe or o rochiță simplă?

— Dar lasă, *domnișoară*, că o învăța cînd s'o mărita.

— Așa e, decît atunci va alerga iarăși la baba Țica.

Voim ca în relațiile lor, copii să fie cuviincioși; dar cîți dintre noi ne punem lacăt la gură în fața lor? Cîți din părinți își dau seama că o singură vorbă imorală, un singur gest echivoc în fața copiilor, e ca o otravă, pe care la început n'o cunoaștem, nu-i simțim efectul nenorocit? Și cîți din noi am putea creșta pe răbojul mergerii noastre la biserică, măcar o zi pe lună?

Un părinte voește să deprindă pe copilul său cu munca cinstită, singura care duce la limanul vieții fericite; dar în același timp el însuși doarme Luni, pentru că a băut Duminecă, șade Marți pentru că e bolnav; Mercuri și Joi nu găsește de lucru; iar Vineri și Sîmbătă nu e nebun să înceapă săptămîna dela coadă. Apoi cum să învețe el pe fiul său munca și cumpătarea, cînd el însuși e o povară grea pentru familie, pentru societate și o nenorocire pentru copii.

Statisticile dovedesc într'una că din 100 morți, 20 per din cauza beției.

O treime din nebuni sunt din cauza băuturii;

Un sfert din epileptici sunt copii născuți din părinți bețivi.

(1) Baba sau leica Țica nu e o invenție; ea e o furnisoară a tuturor sătenilor de pe valea Prahovei.

Cîți dintre săteni mai ales nu opresc copiii a merge la școală numai spre ai reține să facă unele lucruri pe cari le-ar putea îndeplini unii din cei mai mari ai casei?

Apoi cînd copilul vede că noi îi furăm o parte din timpul pe care trebuie să-l consacra cultivării spiritului și inimei sale, și în loc de a-l lăsa la școală îl exploatăm în folosul nostru ca pe o vită, ce fel de idee trebuie să-și facă el despre cinste?

Și cîți vor fi dintre cei ce doresc să aibă cît de mulți copii spre a-i pune de mici la muncă, iar ei să toace pe vătrai?

Nu zic că copilul nu trebuie deprins cu munca; din contră îl vom învăța a ști că în starea adultă numai prin sudoarea frunții e destinat să-și cîștige hrana; iar spre a-și creia un loc stimat și cîștit în mijlocul semenilor săi, va trebui să muncească cu atît mai mult, cu cît relațiile sociale îi impun să aibă în totdeauna un prisos din care să ajute pe cei nenorociți și să poată contribui și la susținerea așezămintelor țării sale, care îl ocrotește în contra celor ce ar voi să-i facă rău.

Dar aceasta să o facă atunci, cînd școala și legea îi va spune că e destoinic, că a căpătat în deajuns ce-i trebuie pentru minte și suflet. Pînă atunci însă e o crimă neiertată a priva copilul de binefacerile învățătorei.

A. M. Michăilescu
Buzănești-Prahova

ȘCOALA ȘI EDUCAȚIA

Am cetit în cîteva rînduri oarecare reflecții critice în ziare din capitală asupra «tendențelor de a se da tinerimei o educație sentimentală și religioasă». Ne privesc și pe noi aceste critici; de aceea ținem a ne preciza punctul de vedere.

Nu-i vorbă, noi nu am cerut niciodată ca școala să dea tinerimei o educație «sentimentală», pentru că așa ceva e absurd. Am insistat însă, ca școala să nu exagereze partea științifică a menirii ei, să nu-și rezolve această menire în formule matematice, să nu dea numai instrucție,

ci să se ocupe mai ales de creșterea tinereții. Educația însă nu se face, nu se poate face decât când școala și familia caută deopotrivă a influența viața sufletească a copilului, deșteptînd astfel în tinerețe sentimentele nobile ale iubirii de neam, cucernici religioasă în fața nepătrunsului univers, sentimente de moralitate și toate virtuțile care fac pe omul întreg.

Sunt, neapărat, în societatea noastră, mai ales în presă, cîțiva scriitori și mulți scribenți cari nu găsesc că este trebuință de o asemenea educație, oameni cari au oroare de o concentrare religioasă și cari nu se simțesc siguri decât cînd ateismul își poate face treburile. La noi, mai ales redactorașii ovrei de pe la ziare caută a combate educația morală și religioasă. Pricepam calculul. El pornește din considerația, că emanciparea Ovreimei nu se va putea face cît timp națiunile creștine țin la religiunea lor. De aci urmează, în logică deducție, ca această credință religioasă să fie subminată, ca astfel deosebirile «de naționalitate și de confesiune» să dispară, și «umanitatea» să iasă biruitoare. Sub acoperămintul umanității, ovreii și creștinii sunt egali și problema e rezolvită, antisemitismul este redus la neputință.

Această politică a avut un moment oarecare succes în Germania, în Franța, în Austria. Dar acest succes a fost aparent, pentru că resultase din o superpunere de sofisme. Dar Ovreimea însăș cu ce s'a ales? Cu o potențată ură din partea populațiilor creștine. În Ungaria, unde Ovreii nu au izbutit în aceiaș măsură a ridiculiza educația morală și religioasă ca în celelalte țări, ei sunt mai tolerați decât or unde. În definitiv, toate sforțările lor sunt ridicole și neputincioase și ele nu pot avea decât cel mult rezultatul de a ațîța mai mult patimile creștinilor în contra lor. Și la noi, agitatorii «intelectuali» ai ideilor materialiste, ateiste și socialiste sunt mai ales ti-

neri ovrei care cred că cu chipul acesta de a face propagandă cînd deschisă cînd ascunsă, în contra așezămintelor noastre naționale, fac un bine *rassei* lor.

Din fericire, oamenii noștri hotărîtori și serioși nu se orientează după ideile acestor scriitori, ci după trebuințele reale ale populațiunii.

Aceasta însă ține la legea sa străbună, la limba sa, la idei morale și virtuți cetățenești și omenești. În acest sens trebuie să înriurească educația publică și cea din familie, iar cunoștințele enciclopedice nu pot avea, în școalele secundare, alt rost decât a întregi educațiunea, a-i da o bază solidă, căci nici un om cu mintea rinduită nu poate cere, ca școala secundară să dea oameni «învățați». Aceasta e menirea universităților, a școalelor politehnice, etc.

Da, să obicinuim pe copii să fie religioși, în concepția înaltă și largă a acestui cuvînt, să fie pătrunși de o sfîntă evlavie în fața Dumnezeuului nevăzut și neînchipuit care a creat această lume și vom avea o temelie largă și trainică pentru morala noastră, și o pătrundere de idealitate pentru faptele noastre publice. Școala materialistă poate produce negustori de vorbe, sofști «știentifici» cari, în insolența lor stupidă și răutăcioasă, cred că au desfumat întreg universul, că au rezolvit toate problemele filosofice și se înecă în mlaștina moralei lor utilitariste-gheșeftare. Nu acesta poate fi idealul culturei noastre naționale. Poporul românesc este lipsit, din fericire, de înfundarea spiritelor semidocte cari își fac convingerile filosofice din foiletoane de gazetă și au obrăznicia a lua în bătae de joc tocmai ideile cele mai înalte din ordinea morală a lumii cu adevărat civilizate, idei pe care aceste duhuri slabe parte nu le înțeleg, parte le zeflemisesc din calcul nedemn.

Dar vom reveni asupra acestei chestii.

Basarab.

SCRISOARE DIN ARDEAL

De pe valed Mureşului, Iulie, 1899.

ACTIVITATE SAU PASIVITATE ?

Am stat patru ani pe loc, și am pierdut un timp prețios și prilejuri excepționale de favorabile unei mișcări politice din partea noastră. Am stat impasibili, înregistrând fazele prin care trecea epocala criză de Stat din monarhie și asistând la o interminabilă luptă gazetărească ce se continuă cu neslăbită patimă între unele dintre ziarurile noastre. În acest lung interval și în locul prelungirii fără rost a luptelor și discordiilor intestinale, firește că am fi putut săvârși fapte mai de seamă și mai potrivite cu starea noastră politică. Dar timpul pierdut nu mai revine și ocaziile neglijate nu ne mai folosesc decât cel mult ca învățătură, și chiar aceasta e încă o chestie!

Acum toată lumea discută dacă e bine sau nu să intrăm în viitoarea campanie electorală.

Chestia aceasta a fost pusă în discuție de către presa maghiară, care e foarte nerăbdătoare a ști cam ce vom fi având de gând să facem în alegeri. Negreșit, ziarurile ungurești nu se ocupă de această chestie pentru că ar fi dorind să ne vază în Cameră, ferească Dumnezeu, ci mai virtuos pentru că ar voi să aibă odată siguranța că vom lăsa și pe viitor mandatele românești pe mâinile șovinștilor cu cari aceste gazete sunt în legătură.

Sunt între Români, preum e natural, două curente. Unii înclină pentru activitate, alții pentru continuarea pasivității clasice. — Curentul dintîiu însă pare a fi mai numeros.

Dar de ce folos este toată discuția, dacă nu se convoacă o conferință națională care singură poate hotărî cu autoritate în această chestie. Pînă acum conferința nu a fost

convocată și, de sigur, d. dr. Rațiu va fi avînd puternice cuvinte că a tot amînat și tot amîna convocarea pe care toată lumea o așteaptă.

Vestea, că Slovacia, aliații noștri, au putut organiza cîteva adunări, dintre care cea dela Liptan a avut un strălucit succes, mă face a crede că în curînd vor fi convocați și Românii a se svătui și a lua hotărîri.

Pînă atunci să nădăjduim.

Badea Micula.

Federația internațională studențească și chestia națională

Precum se știe, în luna Noembrie a anului trecut a avut loc la Torino (Italia) primul congres internațional studențesc. Acest congres a pus bazele *federației internaționale studențești*, care — foarte mult apreciată de presa străină — își propune scopul de a realiza o sumă de foloase pentru tinerimea universitară din toate țările, și în acelaș timp de a lupta pentru pacea și frăția între popoare, ca esențială condițiune pentru progresul omenirii.

Prea frumoasa și laudabilă această intențiune, s'o presupunem adînc înfipțată în inima și cugetul orcărui tînăr universitar!

Efsio Giglio-Tos, doctor în litere și în acelaș timp student în drept, un tînăr cult și plin de inimă dela care a pornit această frumoasă idee, a fost ales președinte al Federațiunei.

Dacă e adevărat că Italienii ni's frați prin sînge și limbă, deopotrivă fii ai bătrînei Rome și noi ca și ei, apoi Giglio-Tos a dovedit puternic aceasta prin actele sale devotate cauzei Românisului. După ce cu ocaziunea congresului a arătat delegaților români frățeasca dragoste și după ce s'a manifestat ca părtaş vădit al chestiunei noastre naționale în congres, Giglio-

Tos, luînd ştirea despre lovitura ce a încercat netericitul nostru frate Bolcaş împreună cu ceilalți 17 camarazi — toți victime ale miserabilei persecuțiuni maghiare — a intervenit în numele Federației pe lângă ministrul instrucțiunii din Budapesta prin următoarea adresă:

Excelență,

Anul trecut, cu ocaziunea celei de a 50 aniversare a constituției italiene, a avut loc în Torino primul congres internațional studențesc, la care a luat parte între alții și o numeroasă deputațiune de studenți unguri din Budapesta și Kolosvar.

Congresul a proclamat fondarea *Federațiunii Internaționale a studenților*, al cărei scop Ex. Voastră îl poate cunoaște din publicațiunile ce-mi permit a vi le trimite.

Călăuziți de spiritul instituțiunii noastre care voește a se face utilă tuturor studenților fără distincțiune de naționalitate.

Și conform principiului federațiunii noastre de a ne abține dela orice manifestare de natură politică sau religioasă, căutînd numai a face omagiu spiritului de solidaritate și de concordie frățească de care e însuflețită tinerimea universitară internațională, noi facem apel la clemența sufletului Ex. Voastre și îndrăsnim a cere dela Ex. Voastră o măsură generoasă, pentru a revoca gravele pedepse aduse camaradului nostru Lucian Bolcaş, pentru vina de a se fi unit cu delegațiunea română în Congresul internațional dela Torino.

Și deopotrivă facem apel la clemența Ex. Voastre în favoarea celor 17 camarazi ai lui Bolcaş, care au fost isbiți în același timp cu el prin aspre măsuri disciplinare.

Prin aceasta suntem departe de a voi să facem vre-o manifestație de ordine politică, care în tot cazul ne-ar fi oprită prin statute; dar la aceasta, inima ne împinge, considerînd urmările foarte grave pe care le-ar putea resimți camarazii noștri.

În speranță că rugăciunea noastră arzătoare va fi ținută în seamă, exprimăm Ex. Voastre, etc. etc

Precum vedem, suferințele și nedreptățile

strigătoare ce frații noștri încearcă din partea nesăbuiților dușmani, care nu cruță cele mai aspre măsuri pentru a stinge orice semn de viață românească în Transilvania, au resunet puternic în inima Italiei.

Demnii strănepoți ai Romei, Italienii nu pot să uite că pe văile Carpaților sunt răspîndiți vechi frați de ai lor, cărora origina frumoasă, trecutul istoric și firea lor superioară le dă dreptul de viață liberă și al căror neam nu este ertat Ungurilor să-l pingărească, dacă în furia lor sălbatică au năvălit peste Români!

De bună seamă însă, că aceeași simțire delicată ne însuflețește și pe noi pentru frații Italieni. Și în ziua cînd Transilvănenii se va ușura de urgia maghiară, bucuria noastră va fi îndoită, dacă și Italienii Tries-tini se vor ușura de urgia austriacă!

Ioan Popescu-Pion.

Președintele Societății generale a Studenților.

FRAȚIETATE MAGHIARO-ROMÂNĂ IN ARAD

(După foile maghiare)

Cetim în *Gazeta Transilvaniei*:

Foile ungurești din Arad «*Arad és Videke*» și «*Aradi Közlöny*» publică amănunte despre banchetul, ce s'a dat în Arad cu prilejul instalării Episcopului Goldiș. Ele și dimpreună cu ele toate ziarele din Budapesta jubilează, că la acest banchet s'ar fi inaugurat e «*frățietate maghiaro-română*».

Iată ce comunică amintitele foi. La masa bogată ocupau loc cei doi episcopi români, apoi contele Ștefan Tisza, fișpanii Beöthy, Fabian și Lukats, deputații dietali Takaacs, Issekutz, Telegdy, Orley Kristoffy și Beles, somitățile civile, militare, președinții corporațiunilor și membrii consistoriali și sinodali.

Episcopul Popea a toastat mai întîiu pentru Maiestatea Sa. Toastul fu urmat de întonarea imnului «*Gotterhalte*», și de marșul «*Rakotzy*» de către muzica militară. Episcopul Goldiș toasta pentru metropolitul Mețianu și pentru episcopul Popea. Advocatul M. Veliciu pentru

noul episcop. Urma apoi un toast ridicat de d. *Beleş I.* pentru guvern și legislatori.

S'a ridicat îndată după aceasta contele Ștefan *Tisza*. El începu prin a spune cu cită bucurie ia parte la serbare și cit de mult regretă, că nu-și poate exprima în limba română sentimentele ce-l stăpinesc; crede însă, că dacă cei de față sunt conduși de iubirea de patrie, *tot una*: or vorbește ungurește, or românește. Apoi continuă așa:

«Deputatul *Beleş* a salutat pe legislatori. Răspund dar în numele lor, vesel fiind, că în alegerea lui *Goldiș* văd *un fapt*, care pe noi *patrioții maghiari și amicii* concetățenilor noștri români, *ne umple de sinceră bucurie*. Fiecare recunoaște în noul episcop un caracter neînduplecat, la care cu mândrie poate privi orice bun patriot și sărbătorirea lui umple de mulțumire pe toți *amicii adevărați* ai Românilor.

«De vom răsfoi paginile istoriei — continuă *Tisza* — trebuie să recunoaștem, că dacă națiunea maghiară a ajuns să serbeze existența sa milenară, are să o mulțumească numai la aceea, că ea nici odată n'a asuprit pe concetățenii săi de limbă străină; n'a privit în aceștia inimi, ci amici, i-a respectat și stimat, și *dacă națiunea maghiară vrea să existe și mai departe, ea nu poate asupri nici în viitor pe concetățenii săi de limbă străină* (Aplause furtunoase). Națiunea maghiară împlinește o misiune istorică, și misiunea ei constă în aceea că *în mijlocul tendințelor de unificare, ea să fie suprema păzitoare și garantă a desvoltării independente a popoarelor, ce locuiesc această parte a Europei*. În împlinirea acestei misiuni *națiunea maghiară are un aliat firesc: rassa română*. Aruncați o privire asupra istoriei și hartei: *poate fi alt mod de fericire pentru rassa română, decât frățietatea cu maghiarii?*

Oratorul asigură, că-l întristează adinc orice semn de desbinare și cu atît mai virtos dă expresiune bucuriei sale, cu cît în fruntea diecesei Aradului a ajuns un episcop, care este o pildă strălucită, că poate fi cineva bun Român și totuși pe lângă aceasta să fie fidel cetățean al patriei. Doresc, ca episcopul *Goldiș* să-și împlinească și pe viitor problema cu aceeași iubire de rassă și de patrie, care l'a caracterizat și pînă acum. Nu-și poate exprima mai bine doririle sale, decît urînd, ca «*sămînța aruncată să producă fructe binecuvîntate*». Apoi încheie: «*Dumnezeu să țină pe acei Români, cari sunt cetățeni fideli ai patriei*».

Toastul fu încoronat de cîntice românești și ungurești din partea-musicei, iar «*Ungurii și Românii însuflețiți se îmbrățișară și să sărutară cu prietenie*».

După ce au toastat adv. *Oprea* pentru armată și în deosebi pentru honvezime, *Trailescu* pentru pacea între confesiuni, dr. *Oncu* pentru fișpanul *Fabian*, se ridică P. S. Sa *Episcopul Nicolae Popea*, ca să răspundă contelui *Tisza*.

După rapoartele foilor ungurești din Arad, episcopul zise, că declarațiunile lui Ștefan *Tisza* sunt de mare importanță politică. Răul pînă acum a fost, că Maghiarii și Românii n'au voit să știe, că de o mie de ani sunt avisați unii la alții și că ei sunt *frați*. Contrastele aparente însă trebuie să dispară, iar pentru aceasta sunt foarte acomodată principiile conducătoare accentuate de contele *Tisza*. De am fi avut ocasiune să ne întîlnim mai des și [să] continuăm un schimb de idei amicale ca acum, mai curînd ne-am fi înțeles și am fi putut face foarte mult în interesul afacerilor comune și al patriei. (Vii aprobări). De ne vom înțelege, de vom trăi în pace, nici porțile iadului nu vor învinge Ungaria. (Aplause sgomotoase).

Ne judecăm greșit unii pe alții, și datorita noastră morală este să reparăm greșelile trecutului (Aprobări). Golește paharul pentru succesul ideilor accentuate de contele *Tisza*.

A toastat și V. *Mangra* «tot în spiritul frățietății», zicînd între altele: «De am fi știut, că un politician maghiar are despre Români păreri ca *Tisza*, altfel s'ar fi făcut toate. Dar nu e prea tîrziu; ce s'a stricat se poate drege, căci cuvintele exprimate de *Tisza* dau direcția. Românii aradani au dat dovezi, că știu să se desbrace de prejudiții sociale. Și-au ales episcop cu ajutorul bisericii pe un bărbat ale cărui principii vor face posibilă o aplanare desăvîrșită a frecărilor de naționalitate». Se alătură la cuvintele episcopului *Popea*, căci scopul este: *armonia și pacea*.

DIN PRESA DE PESTE MUNȚI

IN CHESTIA INFRĂȚIRII

Iată cum se pronunță *Gazeta Transilvaniei* în privința enunțațiunilor dela Arad, care multora li se par semnalul unei ere mai bune în chestia națională:

Oare așa să fie, cum vestesc de cîteva zile foile ungurești, că soarele «frățietății» între Români și Maghiari a răsărit la Arad.

Mult se vor minuna Românii noștri, cînd vor auzi vestea aceasta neașteptată.

Tocmai acum, cînd, cum zice, poporul, cuțitul a ajuns la os, în cit nu mai știe bietul Român ce e de capul lui și cum să se mai apere în potruva nesfirșitelor volnicii, asupriri și nedreptăți, tocmai acum să fi sosit vremea de a ne îmbrățișa cu contrarii noștri, cărora avem să le mulțămim tristele stări politice de azi?

E în adevăr lucru de necrezut și totuș s'a întimplat, ca un bărbat politic de frunte din sinul acelei familii maghiare, care de aproape 25 de ani a stat mereu în fruntea trebilor ungurești, să-și ridice glasul la masa ce a dat-o episcopul Goldiș cu ocasiunea instalării sale, să și-l ridice pentru înfrățirea dintre Români și Maghiari. Acesta a fost groful Stefan Tisza, fiul aceluia Coloman Tisza, a căreia guvernare de 15 ani a fost atît de fatală și plină de amărăciuni pentru poporul român.

Invitat fiind dimpreună cu mulți alți deputați, fișpani, etc., maghiari, la masa festivă episcopescă, groful numai o privire a aruncat asupra prietenului sărbătorit Goldiș, pentru ca să se aprindă de dorul de a se îmbrățișa cu el și cu toți Românii de pănura lui și de a se însufleți pentru «alianța cu rassa română», care, după el, e destinată să ajute națiunii maghiare, de a-și împlini «chemarea istorică în mijlocul popoarelor din Europa răsăriteană».

Și care să fie această chemare!

Groful Stefan Tisza zice, că acea misiune a națiunii maghiare este «de a fi cea mai înaltă păzitoare și apărătoare a dezvoltării popoarelor locuitoare în această parte a Europei».

Stăm pe loc și ne întrebăm cu ce față poate să susțină așa ceva fiul aceluia Coloman Tisza, care 15 ani dearîndul nu s'a gândit și n'a nisuit la alt-ceva, decît la «sdrobirea naționalităților», prin călcarea drepturilor lor, prin violențe și corupțiuni. Mai mult ne minunăm însă, ba stăm înmărmuriți, cînd vedem, că după pilda, ce a

dat'o tatăl său și faimosul lui școlar, Bánffy, tinărul grof tot mai are obrazul de a susține ca un fariseu încarnat, că «Maghiarii nici odată n'au asuprit pe concetățenii de limbă străină», că nici odată n'au privit la ei, ca la niște dușmani, ci i-au cinstit și i-au prețuit ca amici».

Dar oare cine a născocit toate porecele miserabile, ce li se dau Românilor, înfățișîndu-i ca dușmanii statului și ai națiunii maghiare, dacă nu sistemul de guvernare tizaist, care să poată «sfărma» pe Români, Slavi etc., i-a învinovățit mai întîiu, că sunt cei mai aprigi inimici ai patriei? Și ce a făcut Bánffy, cu care tinărul Tisza a mers mină în mină, dîndu-i tot sprijinul pentru ca să se poată zice, că a privit pe concetățenii de altă limbă ca prieteni și i-a cinstit și prețuit?

A mai zis St. Tisza o vorbă grea, care poate i-a eșit din gură uumai așa, ca să întărească, cele spuse mai înainte. A zis adică: «*Și dacă, națiunea maghiară vrea să existe mai deparie, atunci nici în viitor nu-i e permis să se facă asupra toarea concetățenilor de limbă străină*».

Pentru noi cuvintele acestea au alt sunet decît pentru urechile fiului răsfățat al bărbatului de stat, care a pricinuit cea mai mare parte din relele, ce bintue astăzi popoarele nemaghiare din această țară. Auziți! El se jura adineaori, că Maghiarii nici odată n'au asuprit pe Nemaghiari. Ce putea să fie dar pentru el mai ușor, decît a zice, că nici în viitor ei n'au să-i asuprească?

Stefan Tisza are o părere ciudată despre asupriri. El crede, că pe cîtă vreme se vor afla Români, cari, ca la Arad, să poată bea șampanie la bancheturi, nu poate fi vorba de asuprire. Dacă Românul se duce cu jalba la deregătorie, dacă are să-și apere un drept la judecătorie, dacă este acusat pentru vr'un delict sau crimă, dacă în fine are vre-o durere sau tre-

buintă, fie ea de orce soi, el întilnește aproape pretutindenii urechi surde, care nu-i înțeleg limba, și oameni, pe cari puțin îi doare de drepturile lui, ba chiar le desprețuesc. Acest Român după Stefan Tisza nu e asuprit, căci, «din punctul de vedere al interesului patriei» e tot atita pentru el, dacă funcționarii din țara aceasta știu numai unguerește or că mai rup și cite o vorbă românească, ce au învățat-o dela servitorii de pe la oficii și tribunale. Ajunge pentru fericirea acestui «bădăran» de Român, dacă fruntașii lui cu carte, în frunte cu vlădicii, pot bea șampanie la masă albă cu domnii maghiari și se pot îmbrățișa cu ei.

E ușor grofului Tisza să vorbească de iubire frățească, amicitie și de fraternizare dar ian pottească puțin nu la masa vlădicului din Arad, ci la masa unui țaran român, care își mănincă cu destul amar mămliguța lui și fără să-i spue, ce domn și deputat mare e, să-i asculte odată părerea despre cum sunt tractați cetățenii de limbă străină și despre frățietatea cu domnii dela stăpînire. Atunci fie sigur, va căpăta alt răspuns, decît cum l'a primit la banchetul din Arad, și atunci va vedea și va cunoaște ce trebuie să facă națiunea maghiară, ca să-și poată asigura și mai departe existența ei. Atunci poate se va convinge și de aceea, că era mai bine și mai cu sfat a nu zice, că istoria și geografia ne învață, «că rassa română se poate ferici numai în frățietate cu Ungurii», ci a întoarce vorba și a zice din contră, că acești Unguri, puțin și amenințați cum sunt ei din toate părțile, amenințați mai cu seamă înlăuntrul lor de veninul șovinismului și al jidovismului, ce roade la tulpina vieții maghiare, nu pot să scape de peirea sigură ce-i așteaptă, decît numai împăcîndu-se sincer și pe dreptate cu rassa română mult mai numeroasă și mai trairnică decît a lor.

Nu era așa dară de lipsă să vină chiar o foaie tizaistă, să ne spună, că contele Stefan Tisza, în tot discursul său n'a spus nimica alta, decît că a apelat la Români, ca să se închee pace cu Ungurii, să uite tot și să se împace cu toate, că de aci încolo să fie cu Ungurii frați de cruce.

Cei cari la banchet covirșiți de cinstea cea mare, ce le-a făcut-o trufașul grof unguresc, ciocnind paharul cu ei, au ascultat cu gurile căscate vorbirea lui, au înghițit fie-care cuvînt al lui, și au crezut poate, că ele vestesc începutul unui timp fericit de bună înțelegere pentru popoarele țării, de dragoste și de frățietate neprefăcută, au trecut cu vederea sub impresiunea momentului sărbătorec și neobicinuit, că alianțele nu se încheie la mese întinse, că împăciuirea între două popoare, cari de veacuri trăesc în continuă luptă, nu se poate face, decît pe cîmpul activității și al luptelor publice politice naționale, pe temeiul recunoașterii reciproce a intereselor și a drepturilor fie-căruia.

Nu! Ceea ce s'a petrecut la masa episcopescă din Arad n'a fost și n'a putut să fie nimic serios, ce poți să vezi cu ochii și să prinzi cu mîna! Vorbe umflate, fală goală, și viclenje ungurescă, atita a fost totul, și efectul n'a avut mai multă durată, decît pînă ce au spumegat paharele de șampanie.

Dacă e vorba să răsară vreodată soarele adevăratei frățietăți și ea să nu se arate numai la ospete și la banchete, ci să se dovedească prin fapte și în viața publică de stat: atunci trebuie să domnească cu totul alt spirit, să se manifesteze cu totul altă pricepere, alt tact și iubire de dreptate, iar mai întiu de toate o putere cu totul alta de abnegare, decît ar fi în stare s'o dovedească prietenii și ortacii din dietă ai episcopului Goldiș.

Din îmbrățișările dela massa acestuia

nu se va naște niciodată frățietatea între Maghiari și Români.

Soarele nu răsare la Arad.

Dar *Tribuna*, organul partidului național emite următoarea apretiere:

S'au deslegat limbile! Politiciani maghiari de frunte au făcut vorbă despre noi și ne-au pus în vedere *frățietatea maghiaro-română*. În *Arad*, la banchetul dat cu ocaziunea instalării episcopului *Goldiș*, au ținut un toast și *Tisza István* și a propus frățietate între Maghiari și Români. Avînd simpatii față de noul episcop și entuziasmat de serbările instalării, d-l Tisza a accentuat în toastul său că — vecinica laudă a șovinismului maghiar poporul maghiar are misiune istorică universală, fiind paznicul și garanța supremă a dezvoltării popoarelor, cari se află în partea această a Europei.

În împlinirea misiunii sale — a zis mai departe d-l Tisza — poporul maghiar are un aliat natural: *rassa română*. Despre acesta ne putem convinge, dacă cercetăm trecutul și dacă privim harta. Pentru poporul român nu poate fi altă cale de fericire, decît *frățietatea cu Maghiarii...*

În felul acesta s'a exprimat d-l Tisza, închinînd paharul în sănătatea episcopului *Goldiș*.

Toastul — așa spun ziarele maghiare — a făcut un efect uriaș asupra celor de față și răsplata contelui Tisza au fost «*éljenuri*» și «*sze treaszka*» nesfîrșite.

Negreșit, că ceea-ce a zis și a propus contele Tisza este un lucru bun și folositor patriei. Frățietatea dintre noi și Maghiari ar aduce cele mai mari foloase ambelor popoare.

Și dacă e vorba de noi, Români, nu noi suntem aceia, cari am zădărnici acest lucru folositor. E vorba numai cum s'ar putea închegea frățietatea?

Contele Tisza István nu este primul dintre

Maghiari, care vine cu ideea înfrățirii. Au propus-o și alții — mai cu seamă între pahare — dar' nu s'a ales nimic din ea; și dacă ne oprim puțin la cele zise de Tisza în chestia aceasta, o facem din motiv, că ziarele maghiare fac paradă cu ofertul de înfrățire al contelui și pun — dacă vor avea dreptate ori nu, pînă acum nu știm — că toastul a făcut o impresie foarte bună asupra Românilor, prezenți la banchet.

Convingerea noastră însă este, că nu poate să fie frățietate între noi și Maghiari, cit timp ei persistă în politica nefastă de maghiarisare și asupraire a popoarelor nemaghiare.

Frățietate între doi oameni sau între două popoare nu poate să fie decît în cazul, dacă ele sunt egale întru toate și cu deosebire dacă nu umblă spre stricarea celuilalt. Aceasta e foarte natural și de sine înțeles; este singura basă, pe care se poate lega frățietatea.

E întrebarea însă, că există aceasta basă la noi? Răspunsul e clar. Cu toții știm, că de 30 de ani Maghiarii într'una au lucrat, nu la crearea și întărirea acestei baze, ci la sdruncinarea ei. Aceasta e cauza, că nu s'a putut stabili buna înțelegere între noi și ei.

Sunt însă unii, cari cred, că Maghiari își vor schimbă atitudinea de pînă aci față de noi ast-fel, că va fi posibilă o bună înțelegere. Aceasta s'a accentuat și la banchetul de la Arad.

Aceștia, se vede, că au fost răpiți de entuziasm momentan și nu-și dau bine seamă nici de ceea-ce a zis și cum a zis contele Tisza, nici de ceea-ce s'au petrecut cu două zile mai înainte, la *Sighișoara*.

Tisza a zis, că pentru fericirea poporului român nu este altă cale mai bună de cît frățietatea cu Maghiarii.

Ei, deja prin aceasta conceptul frățietății este lipsit de bilateralitatea recerută. Si e trist, când propovăduitorul unei ast-fel

de idei lucră a priori pentru nerealizarea ei. Aceasta dovedește o nesinceritate.

Dar' să admitem, că contele Tisza a făcut un *lapsus linguae*. Cum cadrează însă 'cu frățietatea cele ce le-a zis Tallián Béla pe câmpul de la Ferihaza, Duminică la 30 Iulie, ca reprezentant al dietei maghiare la sărbările dela Sighișoara?

Tallián a zis: «Se pot și trebuie să se nască Maghiarii și din sânge amestecat și poate fi cineva Maghiar și dacă are buze străine».

Apoi drept modele de astfel de Maghiari ne arată pe Petöfi și pe alți renegați.

Ei, eată basa, pe care Maghiarii ar dori să se facă frățietatea între noi și ei. Repetăm însă, că pe aceasta basă cu noi frățietate nu se va putea face niciodată și la aceasta nu noi suntem de vină.

Așa stăm, d-le Tisza, cu frățietatea!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LA PLAIE DE LA MACÉDOINE

Toutes les fois que la question de la Macédoine est mise sur le tapis des cabinets Européens, les regards des grandes Puissances se tournent inconsciencieusement vers les nations limitrophes, à savoir vers la Bulgarie et la Grèce, comme si la division de cette province entre deux Etats, était la seule solution possible.

D'abord, les diplomates ne sont que des hommes et comme tels, ils sont assujettis à de défauts humains.

Voilà pourquoi, la susdite question, presque toujours, n'étant regardée, que de ce seul point de vue, elle resta toujours un énigme impénétrable, et plus ils tâchaient d'améliorer l'état des choses, plus ils l'empiraient.

Mais si l'esprit des hommes est doué de défauts, il n'en est pas moins vrai, qu'il est doué aussi de bonnes qualités. Or à côté de la partie mauvaise, se trouve

la partie bonne. Du moment qu'une tentative n'aboutit à aucun résultat, le chemin est ouvert, d'essayer une autre solution plus rationnelle et plus conforme à la nature des choses. Et pour que cette nouvelle tentative soit utile et ne nous réserve de nouveaux désagréments il faut prendre en considération tous les moyens qui concourent à la solution de cette nébuleuse question.

Il faut donc descendre et examiner les choses, en face de l'endroit qui forme la pomme de discorde. Alors seulement on pourra trouver une solution naturelle, durable et rassurante pour la paix Européenne. Mais cette descente sur le champ de bataille, réserve — n'en déplaise aux diplomates — à ceux qui sont destinés de distribuer la justice d'une main paternelle, à qui que ce soit, d'amers déceptions. Ils se convaincront, une fois de plus, de l'admirable vérité contenue dans le proverbe: les comptes de la maison ne correspondent point à ceux du marché.

La Macédoine est la province la plus hétérogène d'Europe. Outre les nations bulgare et grecque, qui forme la minorité et dont l'importance en est si exagérée à cause du voisinage des Etats grecque et bulgare, il y en a — et qui forment en même temps le gros de la population — Roumains, Albanais et Turcs. Ce sont ces derniers, dont l'Europe devra tenir compte comme d'une nécessité absolue, dans la vraie solution du problème.

«Nous pénétrerons dans l'Epir diraient les Grecs, pour soulever le peuple». Soyez sûrs, messieurs les Grecs, que chacun s'intéresse mieux de soi-même, que des autres. Les Roumains et les Albanais d'Epir avant que de songer à la grandeur de la Grèce, pensent d'abord à sa ruine. Le coup a été jeté, le desastre fut inévitable.

«Nous pénétrerons et nous envahirons la Macédoine, disent les Bulgares et les

Serbes». Vous y entrez si vous le pouvez. Mais prenez garde, que les nations de cette province ne vous refusent et ne viennent vous battre, même sur vos territoires. Ils ont avalé la coupe jusqu'au lis, et promettent de commencer dorénavant une politique pacifique.

Voilà, où réside la difficulté de la question. Roumains et Albanais sont deux facteurs méprisés par l'Europe, mais par bonheur estimés par la nécessité naturelle et historique.

Ces phil'Hellènes, qu'on chantait jadis sur tous les accords de la voix grèque, et dont on vantait de si haute voix, le sacrifice et le courage, ne sont plus des ustensils, mis à la disposition de l'un et de l'autre; ils se sont mis à la disposition d'eux-mêmes, ils se sont soumis et ont accepté volontièrement les conseils évolutionnistes du dix-neuvième siècle. Au lieu d'entendre les voix de syrène des Grecs, ils écoutent la voix de leur intérêts, de leur langue et nation.

Quarante ans auparavant, la nation roumaine de Macédoine, la nation la plus culte et la plus vigoureuse, la seule qui servait d'interprète aux Européens qui voyageaient parmi les nations d'Orient. (mais laquelle malheureusement, il faut l'avouer dépensait ses forces, pour une cause étrangère et hostile à ses intérêts vitaux), cette nation dis-je, privée de toute éducation nationale et empoisonnée par la culture grèque, était considérée par tous les étrangers comme une nation ne différant pas de la nation grecque, malgré les divergences de coutume, de moeurs, de langue et de vie même.

Mais depuis, les choses ont changé. Ce qui appartenait aux Roumains est venu aux Roumains et les Grecs ont été privés à leur tour, de ce qui ne leur appartenait pas. Donc, les choses allant de la sorte, l'Europe devra tenir compte de tous ces

éléments, lorsqu'elle voudra accomplir une oeuvre forte et durable. Elle ne pourra satisfaire les ambitions des uns, sans nuire aux ambitions des autres. La justice doit être faite pour tous et cette justice ne peut-être réalisée par le démembrement tacite et lente de la Turquie — comme elle est en train de le faire — chose qui est le prélude d'un bouleversement total de l'actuelle civilisation, par l'extension inévitable de l'incendie partiel; mais au contraire par le maintien de l'intégrité de l'empire Ottoman, et par l'intervention amicale, pour accorder les mêmes droits à tous.

Avant toute autre amélioration de l'état des nations de Macédoine, il faut établir, comme base fondamentale donc, qu'en premier lieu: la Macédoine est et doit être aux Turcs.

Toute autre solution est dangereuse.

G. Zouca,

Der Absolutismus zu Gunsten der Magyaren

Wien, im Juli 1899.

Die judäo-magyarischen Kreise Ungarns lieben es bekanntlich sehr, ihr Vaterland (?) als die Hochburg freiheitlicher Ideen zu preisen und wenn man den Versicherungen der deutsch und magyarisch geschriebenen Chauvinisten-Blätter in Pest Glauben schenken dürfte, dann wäre der ungarische Staat ein Vorbild constitutioneller Gesinnung und der ungarische Reichstag ein Muster-Parlament.

Wer in seinen Urtheilen nicht oberflächlich zu Werke zu gehen pflegt, weiss allerdings ganz genau, wo bei diesen widerlichen Prahlereien die Potemkiniaden authören und die Wahrheit anfängt, er

weiss, dass von einem «Liberalismus» in Ungarn nur insoweit gesprochen werden kann, als die Behörden freie Hand haben, alle Mittel zum Zwecke der Unterdrückung der Nationalitäten anzuwenden, als den Ober- und Vicegespanen in der Entfaltung der unerhörtesten Corruption keinerlei Beschränkung auferlegt und der jüdischen Rasse, soferne sie sich nur als Trägerin der «magyarischen Staatsidee» qualificirt, volle Freiheit gewahrt wird, ihren ganz eigenartigen «Geschäftssinn» nach jeder Richtung hin zu bethätigen. Zu dem ist das Wort vom «magyarischen Liberalismus» eine tendenziöse Lüge, wie man deren auf politischem Gebiete leider nur zu viele antrifft.

In den letzten Monaten haben auch diejenigen Elemente in Österreich, die noch an das Märchen vom ungarischen Liberalismus glaubten, eine arge Enttäuschung erlebt. Als Baron Bánffy stürzte und durch Koloman v. Széll ersetzt wurde, da gieng ein gewaltiges Rauschen durch den Wiener liberalen Blätterwald. Széll hat dem Ex-lex Zustand in Ungarn ein Ende gemacht, er ist ein braver Paladin des Parlamentarismus und Constitutionalismus, von ihm wird auch Österreich Heil wiederfahren. Mit anderen Worten, in den Kreisen der österreichischen Liberalen gab man sich allen Ernstes der Erwartung hin, dass das neue ungarische Ministerium sich weigern werde, mit der österreichischen Regierung einen Ausgleich abzuschliessen, der in Cisleithanien nicht auf parlamentarische Weise zustande gekommen ist. Das war aber ein gewaltiger Irrthum. Herr von Széll hat zwar dem sogenannten Ex-lex Zustand in Ungarn ein Ende gemacht, indem er mit den oppositionellen Parteien compromittirte — der eigentliche Ex-lex-Zustand im Lande besteht freilich dessenungeachtet ruhig weiter — er hat aber keinen Augenblick

gezögert, einen Ausgleich zu acceptiren und zu aktiviren, von dem er wusste, dass er in Österreich auf Grund der sehr vaguen Bestimmungen des § 14 zustande kommen werde. Es handelte sich ihm ausschliesslich darum, ob die Ausgleichbedingungen für die Magyaren günstige seien und da die Nachgiebigkeit und Selbstverleugung der österreichischen Regierung in dieser Beziehung das schier Unmögliche geleistet hatte, so kümmerte er sich nicht weiter darum, wie Graf Thut die Ausgleichsvereinbarungen seinerseits einlösen würde und die Liberalen, die in unglaublicher Verblendung «Hilfe von Ungarn» erwartet hatten, sahen sich in ihren Hoffnungen gründlich getäuscht. Und so hat denn gestern das Österreichische Amtsblatt als ersten Theil der getroffenen Ausgleichsverfügungen jene «Nothverordnungen» publicirt die die Neuregelung der Consumsteuern enthalten und von welchen insbesondere jene in weiten Kreisen Erbitterung hervorrief, die die Erhöhung der Zuckerpreise um 15% bedeutet. Die Österreicher haben es mit den Bewohnern anderer Staaten gemeinsam, dass sie im Steuerzahlen keine besondere Begeisterung an den Tag legen. Was man aber an den neuen Consumsteuern als besonders odios und drückend empfunden ist der Umstand, dass sie nicht vom Parlamente bewilligt wurden und dass sie eine Folge der neuen Demütigung vor Ungarn, genannt «Ausgleich» sind. Und deshalb ist mit aller Bestimmtheit vorauszusehen, dass der neue Vertrag mit der Pester Regierung, der Österreich auf absolutistischem Wege aufgenötigt wurde, auch den letzten Rest derjenigen noch bekehren wird, die für das «freiheitliche Ungarn» und für die «ritterlichen Magyaren» schwärmten!

Austriacus.

Officiöse magyarische Lügen

Die Wiener «Politische Correspondenz» ist einzig in ihrer Art. Sie öffnet ihre Spalten mit grösster Bereitwilligkeit den officiösen «Waschzettel», die ihr von Seite der verschiedenen Pressbureaus zugehen, vor Allem aber scheint sie es als eine besondere Ehre zu betrachten, dass sie ziemlich häufig von der ungarischen Regierung als Ablagerungsstätte von Meldungen oder Ausführungen polemischen Inhaltes benützt wird, die das judaeo-magyarische Gepräge nicht verleugnen können.

Dieser Tage hat die «Politische Correspondenz» wieder einmal eine ziemlich langathmige Auslassung des Pressdepartements der Ofen-Pester Regierung veröffentlicht, die schon dadurch unser Interesse verdient, weil sie beweist, dass der Standpunkt des Ministeriums Széll gegenüber den nichtmagyarischen Nationalitäten, insbesondere gegenüber den Rumänen genau derselbe ist, wie der Bánffy's und seiner Vorgänger. Eine Ueberraschung ist das allerdings nur für jene nicht allzu zahlreichen naiven Gemüther, die den Versicherungen des neuen Cabinetschefs und seiner Presskumpane Glauben geschenkt hatten, dass von nun an in Ungarn Recht und Gerechtigkeit herrschen werden und dass die «Segnungen» der neuen Ära sich auch auf die Nichtmagyaren erstrecken werden.

Das officiöse Communiqué der «Politischen Correspondenz», von dem wir sprechen, knüpft an die in mehreren Blättern veröffentlichte Nachricht an, dass die ungarländischen Rumänen die Absicht haben sollen, die Passivität aufzugeben und verweist gleichzeitig auf die angeblich von rumänischer Seite aufgestellte Behauptung,

dass in dieser Frage nur das Comité der Nationalpartei competent wäre.

Der Gewährsmann der «Politischen Correspondenz» wiederholt bei dieser Gelegenheit die alte Lüge, dass jenes National-Comité «wegen seine staatsfeindlichen Umtriebe» aufgelöst worden sei und kündigt sodann — jedenfalls im Namen des Herrn v. Széll an, dass nicht die geringste Aussicht vorhanden sei, dass diesem Comité die Wiedereaufnahme seiner Thätigkeit jemals wieder gestattet werde.»

Der Pester Officiosus behauptet sodann, dass eine Passivität der Rumänen gar nicht existire, sondern dass diese Passivität nur ein agitatorisches Schlagwort sei, dem jedoch die zahlreichen rumänischen Wählerschaaren, die jedes mal bei den Wahlen erscheinen absolut nicht Folge leisten (!)» gleich darauf bemüht sich der Soldschreiber des Pester Pressbureaus eifrig darzutun, dass das Wahlsystem in Ungarn keine gegen die nichtmagyarischen Nationalitäten gerichtete Tendenz habe. Das ist doch wirklich interessant! Eine Passivität der Rumänen existirt nicht, die Wahlordnung ist auch keine dem Durchdringen rumänischer Candidaten abträgliche — trotzdem aber gibt es im ungarischen Abgeordnetenhaus keine rumänischen Abgeordneten!

Wer erkennt da nicht die officiöse Verlogenheit in ihrer ganzen Erbärmlichkeit?

Die ausserordentlich charakteristischen Schlussbemerkungen der «Politischen Correspondenz» beziehungsweise ihres Pester Berichterstatters lauten:

«Die Anomalien des reformbedürftigen Wahlgesetzes haben so wenig eine gegen die Nationalitäten gerichtete Tendenz, dass sie erweislich sogar eine Benachtheiligung des Kernmagyarenthums zur Folge haben (!) Das rumänische Bauernthum in Ungarn ist trotz aller Wühlarbeit der Agitatoren nicht irredentistisch, nicht dakorumäntsch, und jener Theil der rumänischen

Intelligenz, der jetzt am öffentlichen Leben regen Antheil (!) nimmt, würde im offenen Wahlkampfe den staatsfeindlichen Hetzern (!) gewiss erfolgreich die Spitze bieten. Selbst für den Fall, als eine geringe Anzahl von Agitatoren Mandate erlangen sollte, erscheint es sogar als entschiedener Vortheil, dass sie ihre Beschwerden im Reichstage vorbringen können, wo es ihnen an Wiederlegung nicht fehlen würde. Es würde dann allerdings vor dem Forum der öffentlichen Meinung klar erwiesen werden, dass eine Unterdrückung nicht existirt (!), dass jedoch schon die Abwehr des irredentistischen Treibens, das kein Staat der Welt dulden könnte, ungerechtfertigter Weise Unterdrückung genannt wird. Eine solche unumwundene Klarrstellung der Thatsachen, eine rücksichtslose Kennzeichnung der dakorumänischen Agitation als staatsfeindlich, als auf Umsturz gerichtet (!), würde den im Stillen wühlenden Agitatoren allerdings höchst ungelegen sein. Es ist daher vorderhand nicht glaubhaft, dass sie das Schlagwort der Passivität schon jetzt aufzugeben gewillt sein sollten.»

Ein Commentar zu diesen ebenso blöden als gehässigen Ausführungen ist überflüssig. Es ist nur traurig, dass die in *Wien* erscheinende und für *österreichische* Zwecke bestimmte «Politische Correspondenz» sich dazu hergibt, derartigen chauvinistischen Anmassungen des Magyarenthums ihre Stimme zu leihen!

Russische und österreich. ungar. Nationalitätenpolitik

Ein wenig glaubwürdiges aber immerhin zu gewissen Betrachtungen Anlass gebendes Gerücht machte dieer Tage die Runde durch die Zeitungen. Der Czar soll nämlich gestattet haben, dass mit Beginn des kommenden Schuljahres an allen Mittelschulen Russisch-Polens polnisch

gelehrt werde, dass somit die polnische Sprache als einzige Vortragsprache zu gelten hätte.

Es ist für den Zweck dieser Zeilen nebensächlich, ob sich das Gerücht bestätigt oder nicht. Für uns kommt nur folgende Erwägung in Betracht: Haben die magyarischen und österreichischen Staatsmänner auch nur eine Ahnung von der Bedeutung, welche einer solchen Concession seitens des Czaren zukäme? Wissen sie wohl, dass eine solche Anerkennung polnischer Nationalrechte in Russland einem Blitzschlag in Österreich - Ungarn gleich wäre?

Gewiss, solchen Ideen sind unsere wackeren und wetterfesten Staatslenker weit entückt. Sie haben ja Augen und Ohren bloß für hochactuelle Fragen und Angelegenheiten, sie jagen keinen Utopien nach, sie sind was man sagt «praktisch angelegte» Köpfe. Leider erblicken derartig intellectuall organisirte Politiker die Gefahren nur dann, wenn es eben zu spät ist, dieselben zu verhüten. So dürfte es auch in dieser uns hier beschäftigenden Frage der Fall sein.

Wenn man mit einigem Grunde noch behaupten kann, die Slaven-Völker ausserhalb der russischen Reichsgrenzen trügen kein sonderlich in Erscheinung tretendes Verlangen nach einer Annäherung an das «heilige Russland», so sollte man nicht vergessen, dass nur die bisher befolgte russische Nationalitätenpolitik bei den übrigen Slaven den panslavistischen Enthusiasmus einigermassen zu dämpfen vermochte. Das den russischen Polen bereitete Los war nur mässig darnach gemacht, Russland in den Augen der anderen Slaven als ein begehrenswertes Obdach erscheinen zu lassen. Man wusste ganz genau, dass die moskowitzische Politik auf das Ausmerten der Polen gerichtet war, dass die panslavistische Idee nur in einer panrus-

sischen Gestaltung in gewissen russischen Köpfen spuckt.

Man schimpfte also auf Österreich los, denn es war stets kopflos und knickerisch regiert, aber man fühlte doch, dass es da um Etwas menschlicher zugeht. Hätte man Verstand und männlichen Muth gehabt, man würde diese natürliche Empfindung der Völker weiter entwickeln haben können, man würde aus dem Habsburger Reich einen Staat geschaffen haben, in dem allein alle Hoffnungen, alle Anhänglichkeit und Liebe der Nationalitäten Befriedigung hätten finden können. Heute wäre in diesem Reiche ebensowenig irgend eine Spur einer centrifugalen Bewegung zu entdecken wie in der Schweiz. Die Völker wären stolz auf ihre sich frei entfaltende, geachtete Nationalität, und auf ihr sie alle umfassendes und schirmendes Österreich. Das haben aber die Staatsmänner von Wien in ihrer hochgeschraubten Weisheit nicht wollen. Sie wünschten bloß mit ihren magyrischen Herzbinkerln friedlich und freundschaftlich zu leben. Man weiß, wie aufrichtig gemeint und von welcher Dauer diese Freundschaft ist. Die übrigen, Aschenbrödel-Nationen, wurden einfach niedergehalten und man gab ihnen stets zum Leben zu wenig, zum Sterben zu viel, so dass man sie gewaltsam nach Aussen wies.

Bis jetzt haben diese Nationen wohl hin und wieder nach dem grossen nordischen Onkel geschickt, aber mit einer etwas versauerten Liebe, denn Russland unterdrückte eben die slavischen Polen, die orthodoxen Rumänen u. s. w.

Hört aber diese Unterdrückung einmal auf, und wird den Bedrückten ihr Recht, dann kann man sich den über den ganzen Süd-Osten Europas hereinbrechenden panslavistischen Enthusiasmus gar nicht vorstellen. Wehe aber Österreich und speciell Ungarn, wenn der Ruf nach Anschlies-

sung an Russland durch die ganze slavische Welt ergeht! Vergeblich würde man dann den Habsburger Slaven alle möglichen Rechte und selbst Privilegien einräumen wollen, man käme mit dieser Politik zu spät! Die in aller Eile, wie vor dem Ausbruch des Gewitters geschaffenen Zustände hätten gar keine Zeit sich einzulieben und den Völkern altgewohnt, lieb und wertvoll zu werden. All das hätte schon längst geschehen müssen, all das müsste ehebaldigst geschehen, denn das Gewitter naht!

Ein Siebenbürger Rumäne.

Wieder einmal eine „Verbrüderung“

Die Herren in Budapest verspüren wieder einmal die Notwendigkeit, sich etwas herabzulassen und den Rumänen süsse Worte zu spenden. Graf Stefan Tisza hat unlängst an dem Festessen theilgenommen, welches in Arad zu Ehren des neugewählten rumänischen Bischofs Goldis stattfand und bei dieser Gelegenheit hielt der edle Graf eine «sensationelle» Rede, in welcher er, über die Existenzbedingungen der Magyaren und Rumänen sprechend, die Überzeugung ausdrückte, diese beiden Völker seien aufeinander angewiesen. Des weiteren betonte der junge Graf, die Magyaren hätten niemals das dortige Rumänentum unterdrückt und sie würden es auch in Zukunft nicht thun.

Die verschiedenen in Arad versammelt gewesenen Reporters der Budapester Zeitungen beeilten sich sofort, diese ein neues Zeitalter verkündende Rede nach allen Windrichtungen zu telegrafiren, und von einem noch nie dagewesenen Enthusiasmus der Arader Rumänen zu faseln, als ob diese noch nicht solche Gemeinplätze zu hören bekommen hätten.

Diese tendenziöse Berichterstattung kann unmöglich die feststehende Thatsache aus der Welt schaffen, derzufolge die Rumänen gar kein Vertrauen zu den magyarischen Regierungen haben.

Die Magyaren müssten zuvörderst anfangen, die Wege der Gerechtigkeit zu wandeln, die magyarisatorischen Gesetze abzuschaffen, die Freiheit der politischen Bewegung zu verbürgen, bestehende Rechte zu respectiren — dann liesse sich vielleicht hoffen, dass die Rumänen die Unbill der Vergangenheit und Gegenwart vergessen würden. Solange aber das nicht geschieht, leitartikeln die Budapester Blätter ganz vergebens über Versöhnungs-Actionen.

In den in magyarischen Zeitungen erschienenen Berichten konnte man auch lesen, ein Rumäne hätte bei jener Gelegenheit einen Trinkspruch auf die gemeinsame *«und ganz besonders auf die Honvéd-Armée»* erhoben. Wir kennen in diesem Augenblick noch nicht den Wortlaut jener fraglichen Rede, aber wir wissen bestimmt, dass, falls sie wirklich so gelautet haben sollte, sie höchstens die specielle Gesinnung des Redners bedeuten könnte, auf keinen Fall aber diejenige der Rumänen, die wohl Sympathien für die gemeinsame aber keine für die Honvéd-Armée haben. Das ist historisch begründet, logisch und thatsächlich wahr und so wird es auch in Zukunft sein, selbst wenn die Herren Tisza noch einige Serien von Verbrüderungs-Reden vom Stappel liessen.

Cato.

„AUSTRIA IRREDENTA“

Von Wien kam unlängst die Kunde, dort werde demnächst unter obigem Titel eine Zeitung erscheinen, die es als ihre Aufgabe errachte, für die Wiederherstellung eines einigen Österreichs einzutreten. *„Ein einziges Österreich“* wollen alle Nationen der Nachbar-

monarchie, ein nach alt-centralistischem System reparirtes Österreich aussor den Deutschen Niemand.

Es wäre allenfalls der bare Unsinn, heute ein Bach oder-Schmerling-System aufrichten zu wollen, denn abgesehen davon, dass es mit Empörung zurückgewiesen würde, es wäre auch Alles eher denn ein vernünftiger Weg zur Lösung der Nationalitätenfragen.

Ist in Österreich eine ernste Strömung vorhanden, die auf die Abschaffung des Dualismus und auf ein engeres Zusammenfassen der Bestandtheile der Monarchie ausgeht, so könnte sie nur einen Erfolg erhoffen, wenn sie dem Föderativ-System die Wege ebnet wollte. In diesem Sinne würden gewiss alle unter dem magyarischen Druck-schmachten-den Völker die Idee einer Austria rediviva auf das freundlichste begrüßen.

Wenn die angekündete Zeitung für einen mit dem Föderativ-System vereinbaren Centralismus, der in jeder Bundesstaatsverfassung vorhanden ist und sein muss, einzutreten gedenkt, dann dürfte sie von allen Freuden Österreichs freudlich aufgenommen werden.

XXX.

INFORMAȚIUNI

Secțiunea Ligei culturale din Azuga, condusă de energicul și simpaticul ei president d. S. P. Igiroșeanu, va organiza Sîmbătă 31 Iulie a. c. un frumos bal și al II-lea în anul acesta pentru fondul «Milionului Ligei».

Balul e pus sub patronajul unui comitet de Doamne și se va ține în vasta sală a cantinei fabricii de postav, care va fi admirabil decorată și iluminată cu electricitate.

Luându-se toate măsurile necesare și făcîndu-se mari sacrificii din partea comitetului Ligei pentru reușita balului, nu ne indoim că publicul Românesc aflător în acele părți se va grăbi și de data asta a da puternicul său sprijin măreței instituțiuni patriotice prezentîndu-se în număr cît se poate mai mare la acest bal.

Toate secțiunile Ligei precum și comitetul Central vor fi reprezentate la serbarea și balul Ligei din Azuga.